

Archeologienota Deinze Tolpoortstraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

20-4-2020

Titel: Archeologienota Deinze Tolpoortstraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Gwendy Wyns

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18020 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2019J356

Intern projectnummer: 2019.130

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Deinze, Tolpoortstraat 40-42

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 90960,78 en Y: 186039,14; X: 91241,50 en Y: 186189,39

Oppervlakte plangebied: ca. 9747m²

Kadastergegevens: Deinze, afdeling 1, sectie B, perceel 279X/deel (zie figuur 11)

Topografische kaart: zie figuur 9 en 10

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Gwendy Wyns (assistent-archeoloog) en Jenko Vanhoutte (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 20/04/2020

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	11
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	16
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	16
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	18
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	20
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	21
2.4. HISTORISCHE SITUERING	24
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	36
3. SYNTHESE	40
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	40
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	41
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	42
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	42
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	43
4. SAMENVATTING	46
5. BIBLIOGRAFIE	49
6. BIJLAGES	50

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Deinze Tolpoortstraat (provincie Oost-Vlaanderen), gelegen binnen een vastgestelde archeologische zone (historische stadskern van Deinze), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingreep groter is dan 100m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Ook werd een terreinbezoek uitgevoerd. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

- Algemeen

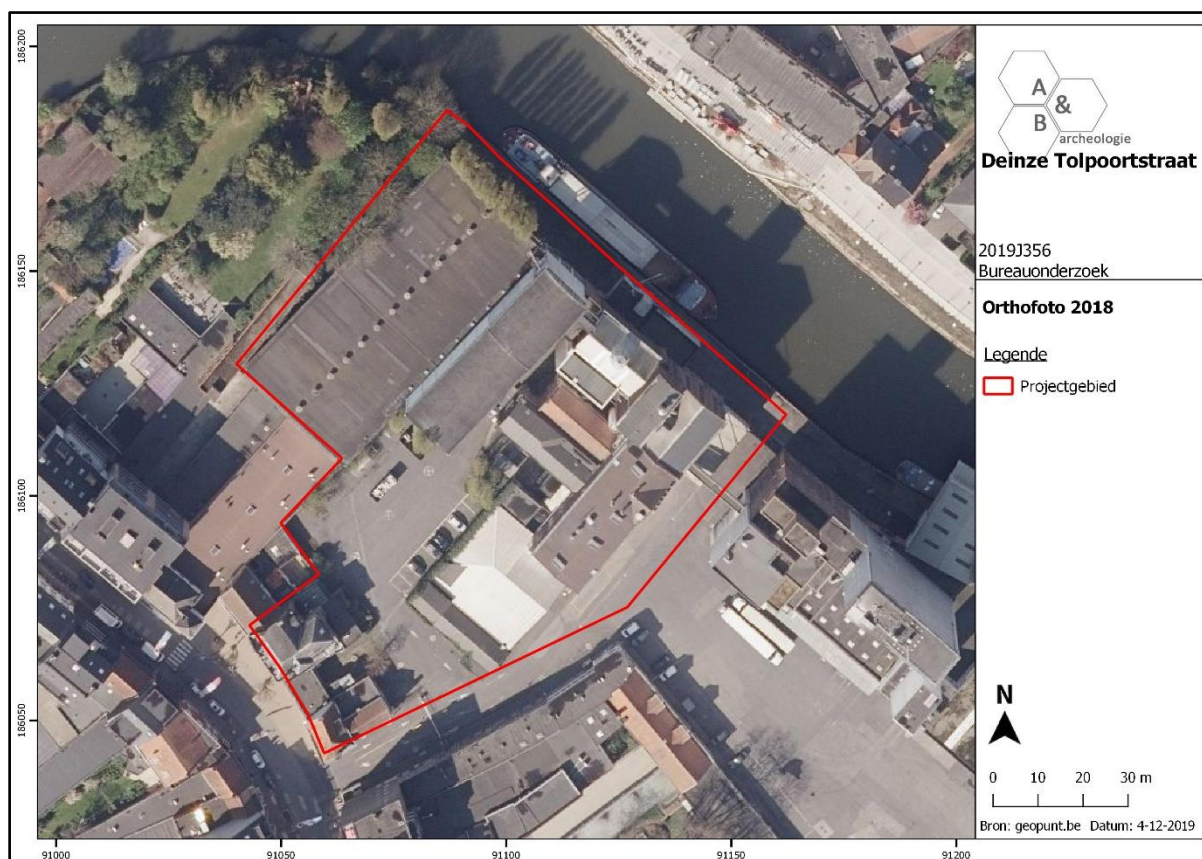
Het plangebied, ca. 9747m² groot, heeft een onregelmatige vorm en is gelegen tussen de Tolpoortstraat in het zuidwesten en de Leie in het noordoosten. Het terrein is zo goed als volledig verhard en bebouwd met meerdere loodsen en industriële gebouwen. Het plangebied is de westelijke helft van de site gekend als de 'Molens van Deinze' (ook 'Molens van Deinze en Antwerpen'). Dit industrieel complex is opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed als vastgesteld bouwkundig erfgoed en wordt als volgt omschreven (beschrijving dateert van 1991): *"Oprichting van een vermicellifabriek in een tuin palend aan de Leie in 1875 door Pr. De Volder en H. en E. Timmermans. Eerste uitbreiding in 1877; in 1884 uitrusting met een stoommachine. In 1883 reeds splitsing van de vennoten en nieuwe fabriek van De Volder opgericht in Petegem, de latere N.V. "Les Moulins des Flandres". In 1890 brandde de fabriek uit; in 1892 als N.V. "Molens van Deinze" heropgebouwd. Van 1917 tot 1976 onder leiding van de familie Van Kan herhaaldelijk uitgebreid. N.V. "Les Moulins des Flandres" opgekocht door de "Molens van Deinze" in 1924 en in beide fabrieken A (Deinze, bloemmolens) en B (Petegem, veevoeders) elektrische drijfkracht ingevoerd. In de jaren 1960, hele infrastructuur vernieuwd. Huidige gebouwencomplex, volledig in binnenblok gelegen, met rechts van de gekasseide oprit lang bakstenen bureelgebouw (nok loodrecht op de straat) met behouden onderbouw van de vroegere paardenstallen, herkenbaar aan de rondboognissen, en links een oud bureelgebouwtje met voortrapgevel (nok evenwijdig met de straat). Erachter gelegen productie-eenheid met oudste maalderijgebouw palend aan de Leie met loskaai. Typisch bakstenen industriegebouw van dertien traveeën en zes bouwlagen onder laag zadeldak (zink, nok loodrecht op de straat en Leie) vermoedelijk daterend van circa 1892 ter vervanging van/of als heropbouw van de eerste uitgebrande fabriek van 1875. Voorgevel met gemarkeerd middenrisaliet van drie traveeën met trapgevelbekroning en ritmerende getoogde nissen doorbroken door getoogde vensters met ijzeren roede. Aflijnende baksteenfries, zware ankers met knop. Identieke zijpuntgevels met drie mijterboognissen en idem vensters. Centrale deur met perron, erboven erker en balkon. Behouden binnnenstructuur met houten vloeren, per verdieping ondersteund door twee rijen gietijzeren zuilen met vleugelkapiteel. Loopbrug op derde verdieping als verbinding met het tegenover gelegen gebouw, in kern eveneens opklimmend tot eind 19de eeuw. Aansluitende bakstenen vleugels met later verhoogde traveeën (links) en haast blinde gevel met nissen en uitkragend hoektorentje onder golfplaten dak (nok parallel met de Leie) met zinken dakruitertje. Rechts, hoogbouw silo van baksteen en beton, onder gebogen dak (nok loodrecht op de Leie), uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Overige gebouwenblok herhaaldelijk uitgebreid en verhoogd, gedomineerd door een hoge thans met platen bezette betonnen bloemsilo. Recente platbodemsilo's ten noorden aan de Leie."*⁶

Aan straatzijde maken 2 woningen deel uit van het projectgebied. De meest westelijke daarvan, Tolpoortstraat 36, betreft de directeurswoning van de 'Molens van Deinze' en is eveneens

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Molens van Deinze en Antwerpen [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38039> (Geraadpleegd op 15-01-2020)

opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed als vastgesteld bouwkundig erfgoed: *“Voormalig, deels vrijstaande directeurswoning van het achterin gelegen bedrijf zogenaamd “Molens van Deinze”, gebouwd circa 1900 in neo-Vlaamse-renaissancestijl. Kleurrijke bak- en natuurstenen gevels met twee bouwlagen en speels dakvenster, onder leien schilddak. Horizontaliserende speklagen en kordon. Uitgewerkt linker zijrisaliet met onder meer balusterbalkon op de bovenverdieping en omlijste gekoppelde rondboogvensters met bekronend medaillon in de in- en uitspringende geveltop, onder frontonbekroning. Licht getoogde vensters en centrale rechthoekige deur onder driehoekig fronton. Rechts toegevoegde travee met één bouwlaag.”*⁷

De huidige bebouwing en verhardingen en de diverse bouwcampagnes die sinds het laatste kwart van de 19de eeuw op het terrein hebben plaatsgevonden, zullen ongetwijfeld een impact hebben gehad op de bodem. De precieze aard van deze impact is op heden echter niet objectief vast te stellen. Zo is het bvb. niet duidelijk of het terrein voorafgaand de ontwikkeling werd opgehoogd of niet, of eventueel deels afgegraven. Langs de Leieoever zijn meerdere kadeankers aanwezig; deze ankers worden op korte afstand van elkaar onder een hoek van ca. 45 graden in de grond geboord ter versteviging van de kade. De precieze ligging van deze ankers is niet gekend.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018 (bron: geopunt.be).

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Directeurswoning Molens van Deinze [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38037> (Geraadpleegd op 15-01-2020)

Figuur 2 Beeld vanaf de Tolpoortstraat, vanuit het zuiden, op de ingang tot de site 'Molens van Deinze'. Links van de ingang zijn de 2 woningen te zien die deel uitmaken van het plangebied, met uiterst links de directeurswoning. De ingang tot de site behoort niet tot het plangebied, het hoge bakstenen gebouw achterin de foto wel (bron: <https://www.google.com/maps>).

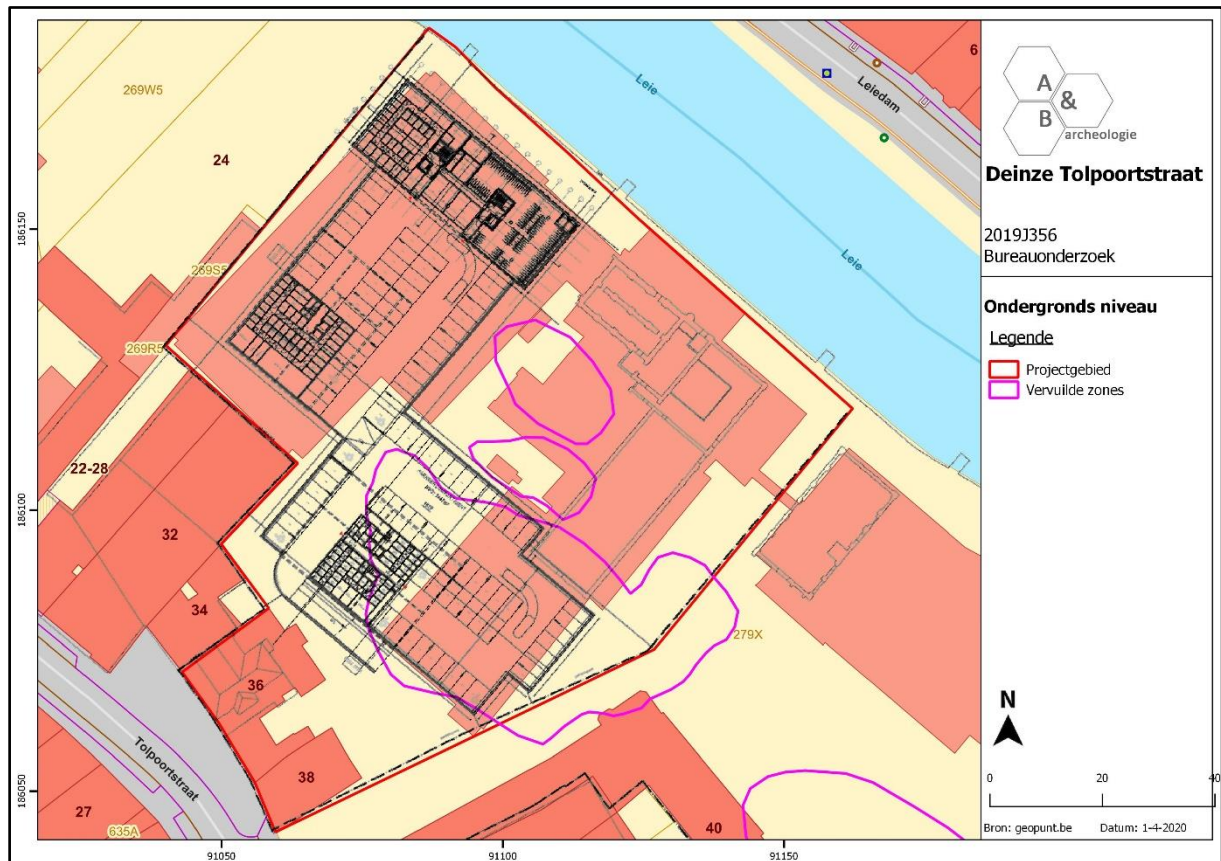

Figuur 3 Achteraanzicht op de site 'Molens van Deinze' (bron: <https://www.google.com/maps>).

- Vervuiling

Op het plangebied zijn in het verleden een aantal bodemonderzoeken uitgevoerd, die binnen de grenzen van het plangebied een ernstige vervuiling van de bodem en het grondwater hebben aangetoond op enkele deelzones. De zones zijn gevisualiseerd op de plannen hieronder. De vervuiling houdt een ernstig humaan en ecologisch risico in.⁸ De vervuilde zones zullen door middel van afgraving gesaneerd worden voorafgaand de werken, deze afgravingen gaan minstens 1m diep.

⁸ ENVIROSOIL NV, 2014.

Figuur 4 Aanduiding van de te saneren zones en het ontwerpplan van de parkeergarage geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

2.2. Geplande werken

Enkele uitsneden uit de ontwerpplannen worden hieronder weergegeven; op vraag van de initiatiefnemer worden deze niet in bijlage opgenomen.

De bestaande verhardingen en gebouwen worden afgebroken, met uitzonderingen van gebouwen C en M (zie figuur 6 hieronder voor ligging van deze gebouwen). Gebouw C is in de noordoostelijke hoek van het terrein gelegen, gebouw M betreft de directeurswoning (Tolpoortstraat 36). De te behouden gebouwen worden intern aangepast, zonder substantiële bijkomende bodemingrepen binnen de footprint van deze gebouwen. Ook de gebouwen ten oosten van het plangebied die deel uitmaken van de site Molens van Deinze worden in een latere fase grotendeels afgebroken; samen met de verdere bouwwerken vormen deze het onderwerp van een toekomstige bouwaanvraag.

Er worden 3 nieuwe, losstaande woontorens opgetrokken, van meerdere verdiepingen hoog: gebouw A-B in de noordwestelijke hoek, gebouw L in de zuidwestelijke hoek en gebouw K meer centraal op het terrein. De gebouwen worden ondergronds verbonden door een grote parkeergarage (2447m²) met bijhorende technische ruimtes, bergingen en fietsenstallingen, die 1 niveau diep (ca. 3,5m onder het huidige maaiveld) wordt uitgegraven. De overige ruimte binnen het plangebied die niet binnen de footprint van de woontorens, de parkeergarage en de te behouden gebouwen valt, wordt bovengronds ingenomen door verhardingen en groenvoorzieningen.

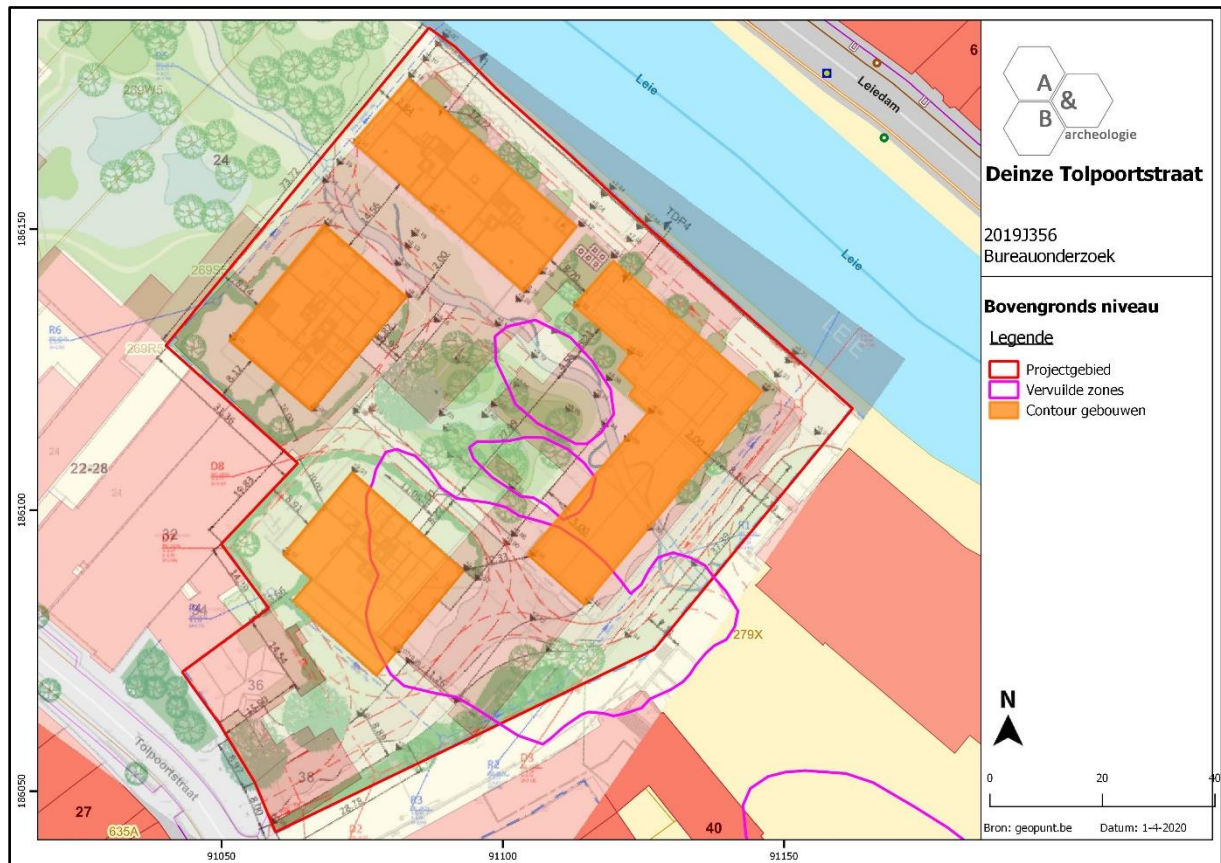
Er zullen grootschalige bodemingrepen plaatsvinden op een groot deel van het plangebied: sloop huidige gebouwen, opbraak verhardingen, uitgravingen voor saneringen, uitgraving voor de parkeergarage, omgevingsaanleg, werfverkeer.

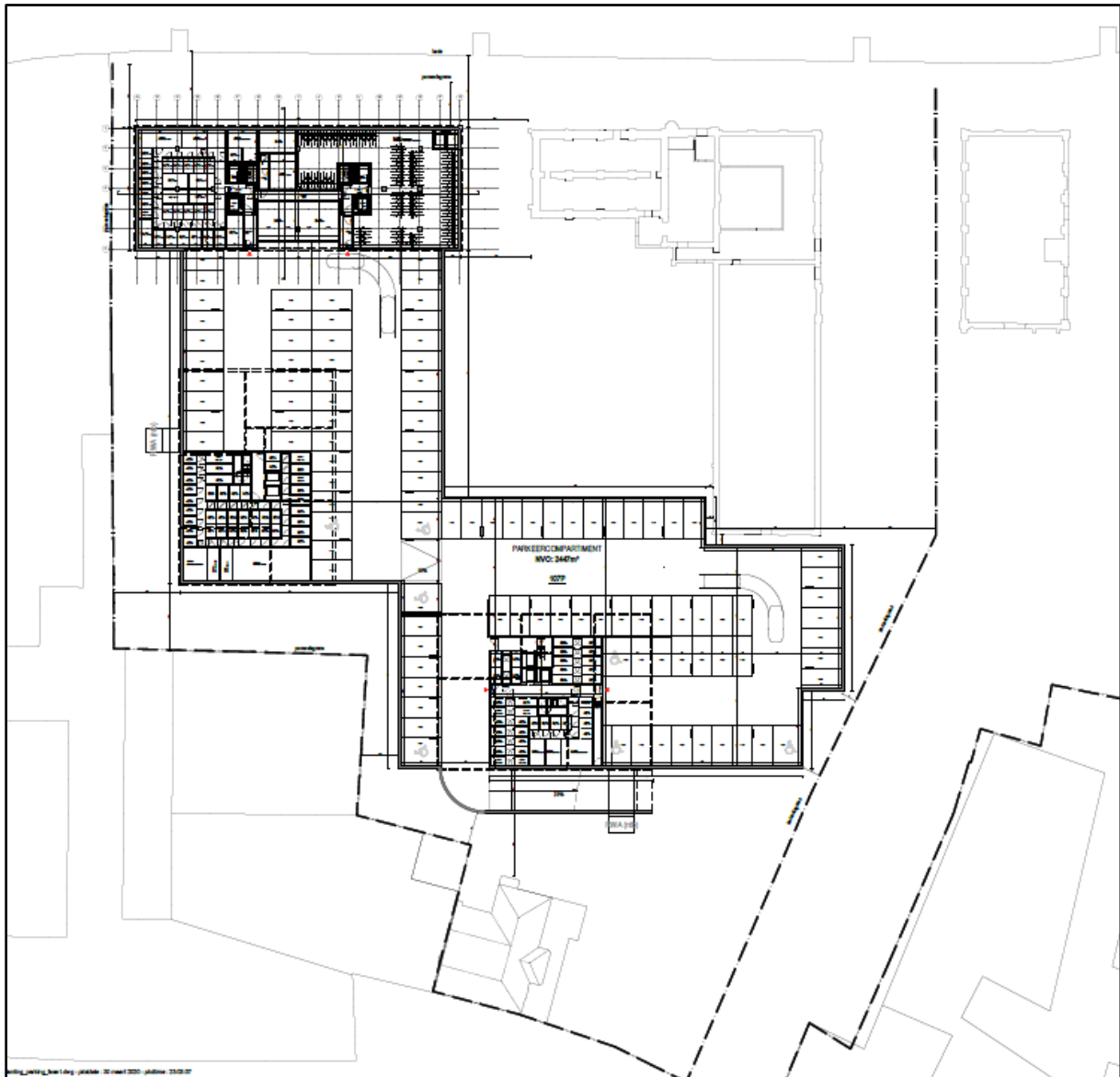
Figuur 5 Plan bestaande toestand met aanduiding van de te slopen gebouwen (bron: initiatiefnemer).

Figuur 6 Uitsnede uit het masterplan met aanduiding van de ligging van de gebouwen A-B, C, K, L en M (bron: initiatiefnemer).

Figuur 7 Geplande werken, gelijkvloers niveau, geprojecteerd op het kadasterplan, en met aanduiding van de te saneren zones (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

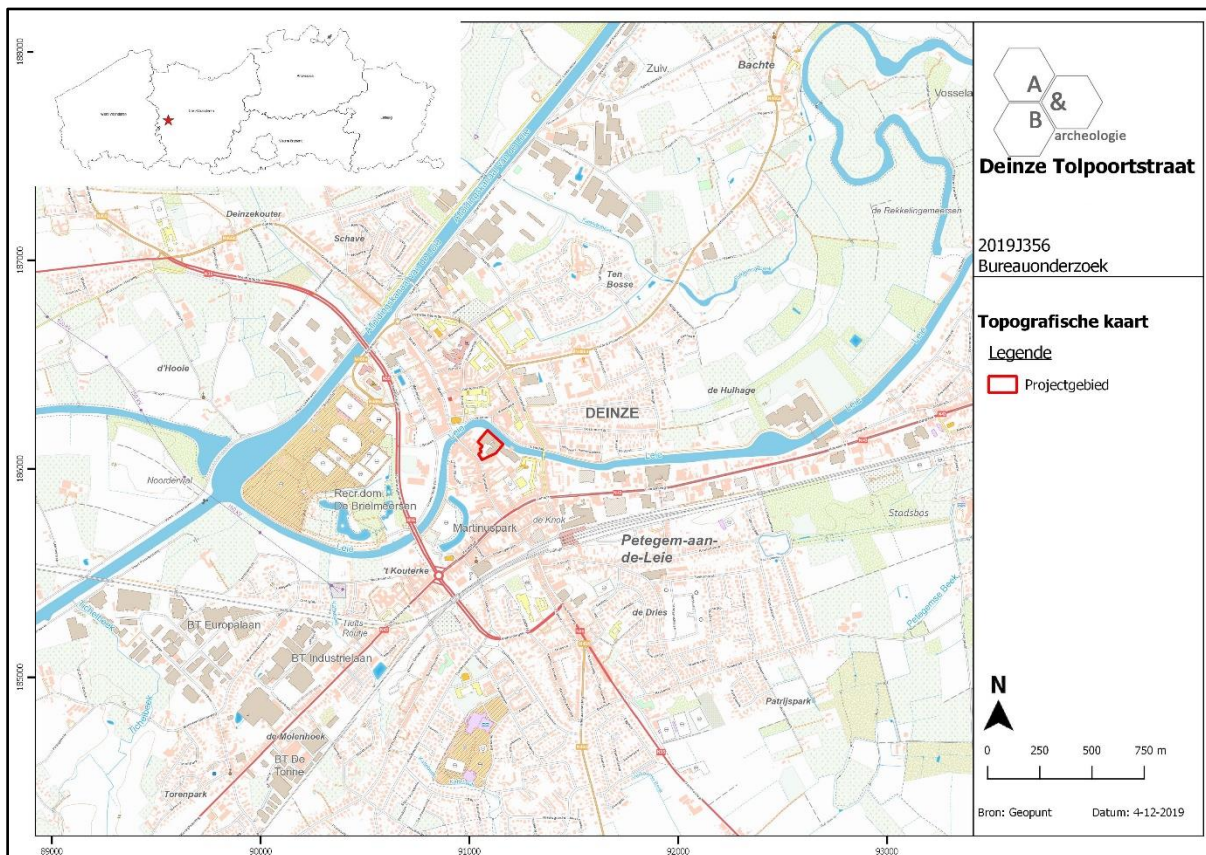

Figuur 8 Uitsnede uit het ontwerpplan met ligging van de parkeergarage (bron: initiatiefnemer).

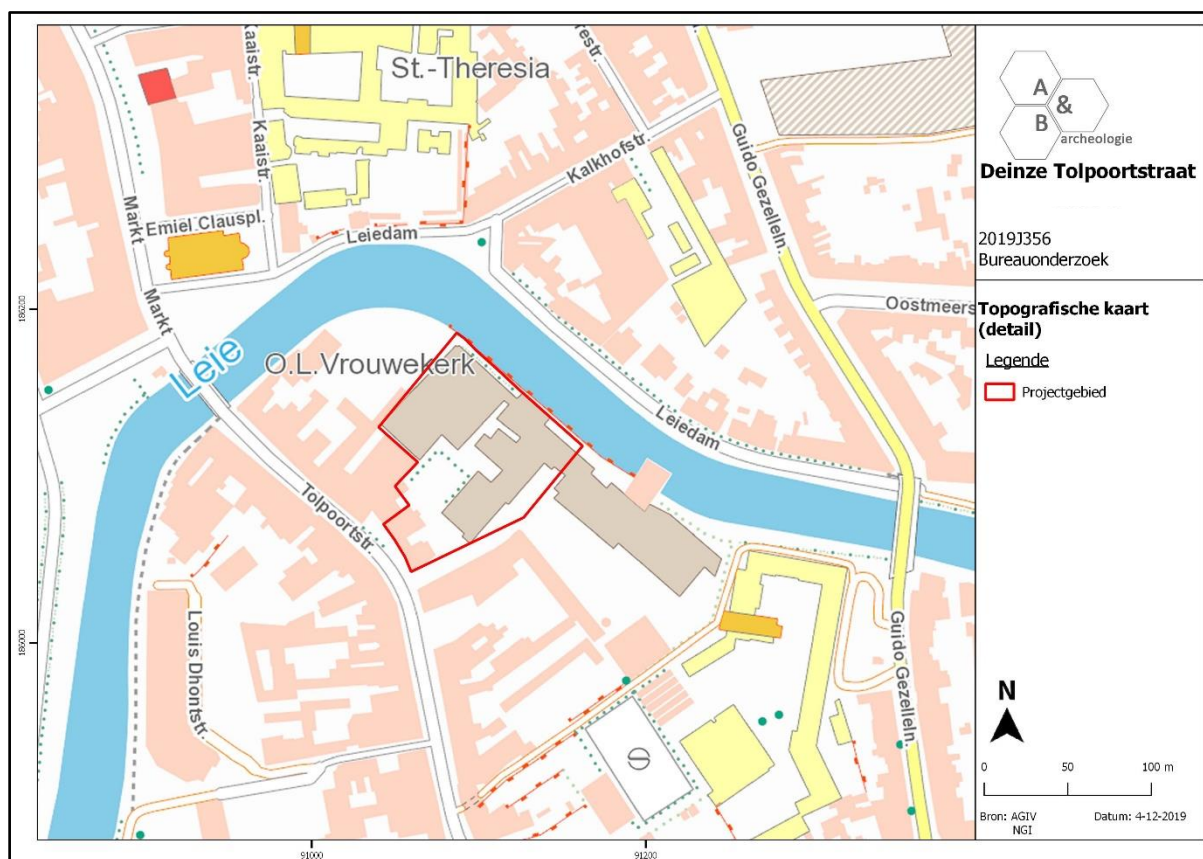
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in Petegem-aan-de-Leie, een deelgemeente van Deinze, in het westen van de provincie Oost-Vlaanderen. Petegem-aan-de-Leie is vergroeid met de stadskern van Deinze. Doorheen het stadscentrum van Deinze loopt de Leie van zuidwest naar noordoost. Deinze is op de linkeroever van de Leie gelegen, Petegem op de rechteroever; de Leie is dus de grens tussen Deinze en Petegem-aan-de-Leie. In het oosten grens Petegem aan Astene en Nazareth, in het zuiden aan Kruishoutem en in het westen aan Machelen. Het plangebied is gelegen langs de Tolpoortstraat, een belangrijke zuidoostelijke uitvalsweg van Deinze, die via een brug verbonden is met de Markt van Deinze. Het terrein bevindt zich ten noordoosten van deze straat en is gevat tussen de straat en de Leie. Ten noordwesten, op ca. 150m afstand ligt aan de overzijde van de Leie de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Deinze. Op enige afstand ten zuiden loopt de steenweg tussen Gent en Kortrijk. Naast de Leie en de Tolpoortstraat wordt het plangebied begrensd door huizen en tuinen langsheen deze straat, en door het oostelijke deel van de site 'Molens van Deinze'. Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied gekarteerd als 'Andere bebouwing' en 'Water', wat niet geheel overeenkomt met het huidige gebruik.

Figuur 9 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 10 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 11 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

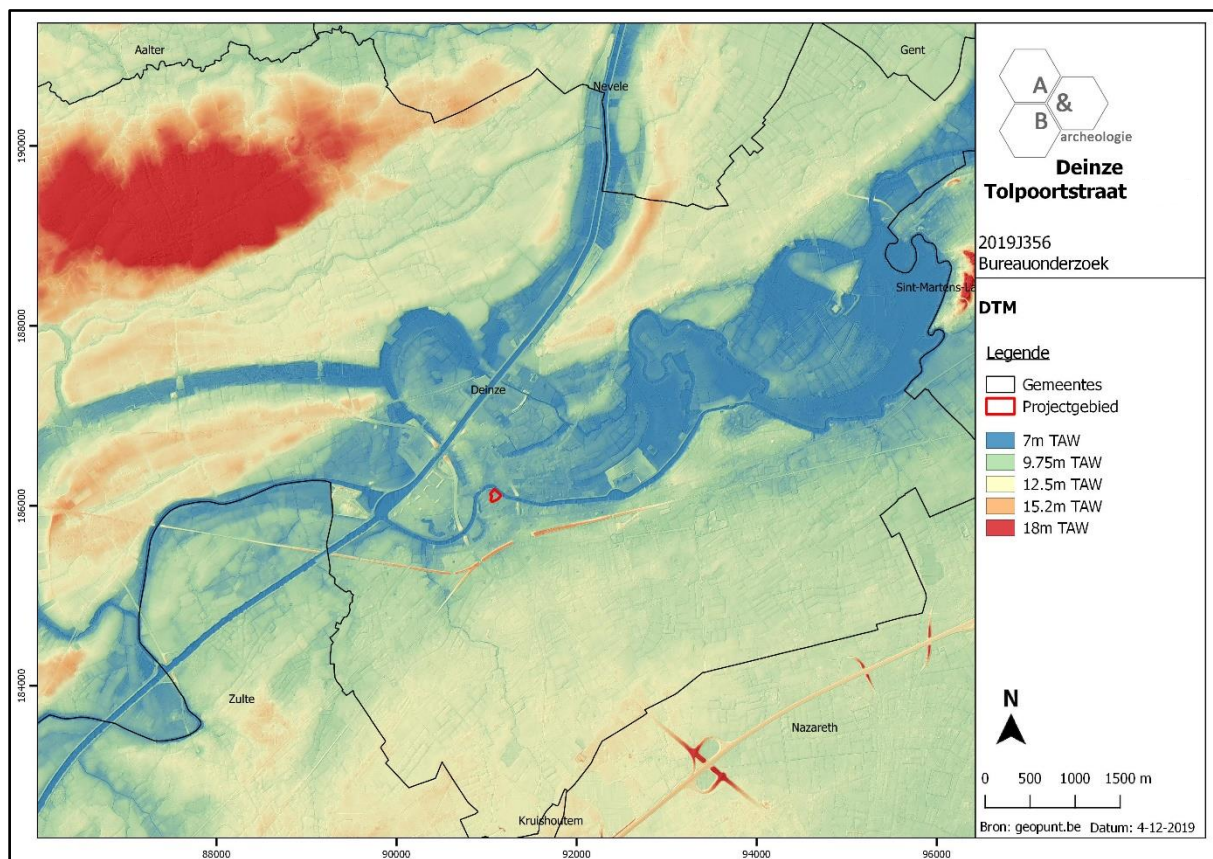

Figuur 12 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

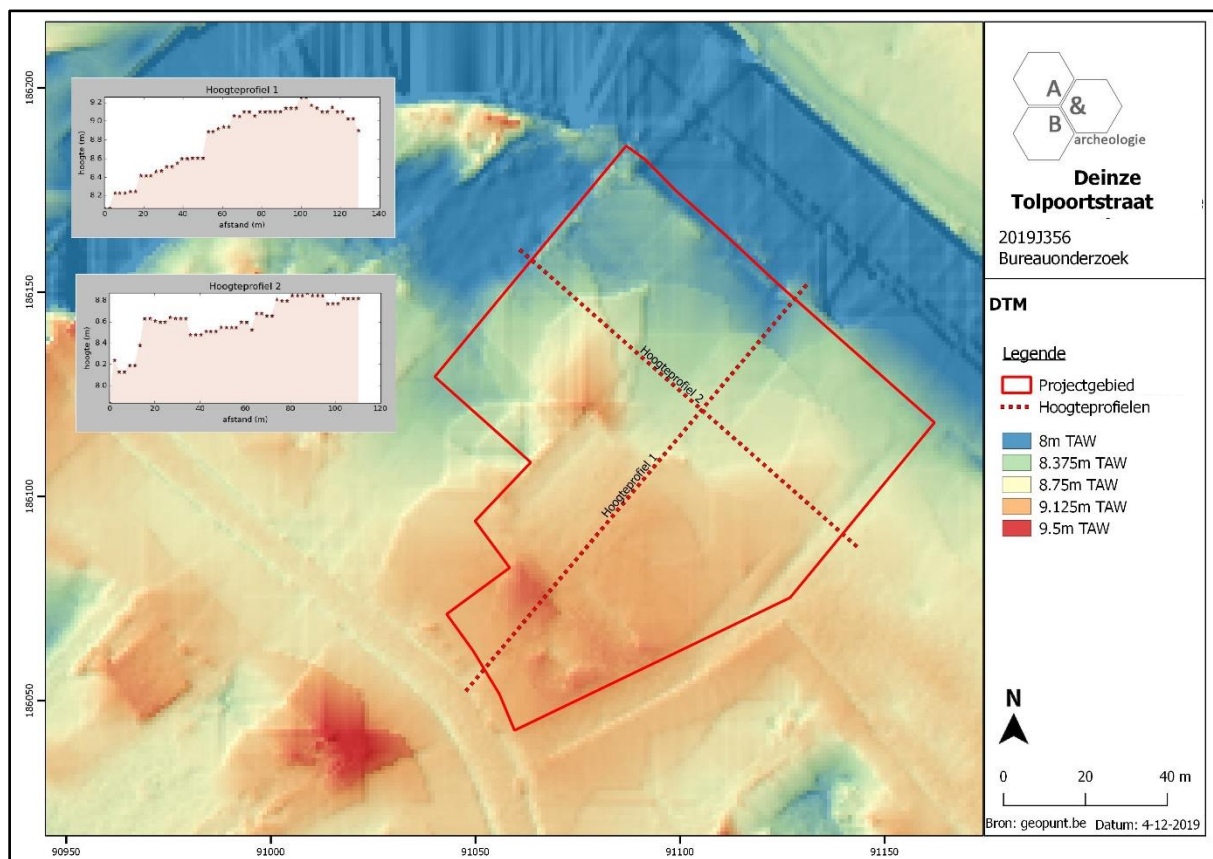
2.3.2. Landschappelijke situering⁹

Deinze is gelegen aan de Leie, op de belangrijke invalswegen tussen Oudenaarde-Brugge en Gent-Kortrijk, en is een historische samenvoeging van de oude kern van Deinze op de linkeroever en van Petegem-aan-de-Leie op de rechteroever. De oorspronkelijke kern van Deinze is gelegen aan de noordelijke oever van de huidige Leie, in de lus van een oude Leiemeander, op een hoger gelegen restant van een (kronkelwaard)rug (hoogte tussen 8 m en 10 m TAW). Deze zandige verhoging in het landschap wordt omgeven door lager gelegen gebied dat deel uitmaakt van het Leiebassin en waar de historische Leiemeersen zich situeren. Het grondgebied van Petegem-aan-de-Leie kent een matig golvend reliëf. In het noorden is een smalle strook behorend tot de alluviale vallei van de Leie aanwezig. Het zuiden vormt eerder een uitloper van het Scheldeveld, een laat in cultuur gebracht gebied tussen Leie en Schelde. Het maaiveld op het plangebied kent een stijgend verloop van noord (+8,20m TAW, aan de Leie) naar zuid (+9,20m TAW, aan de Tolpoortstraat). Deze stijging verloopt ietwat accidentieel, als gevolg van de aanwezige verharding en bebouwing. De potentiële bodemerosiekaart toont, gezien de ligging in stadscontext, geen informatie voor het projectgebied.

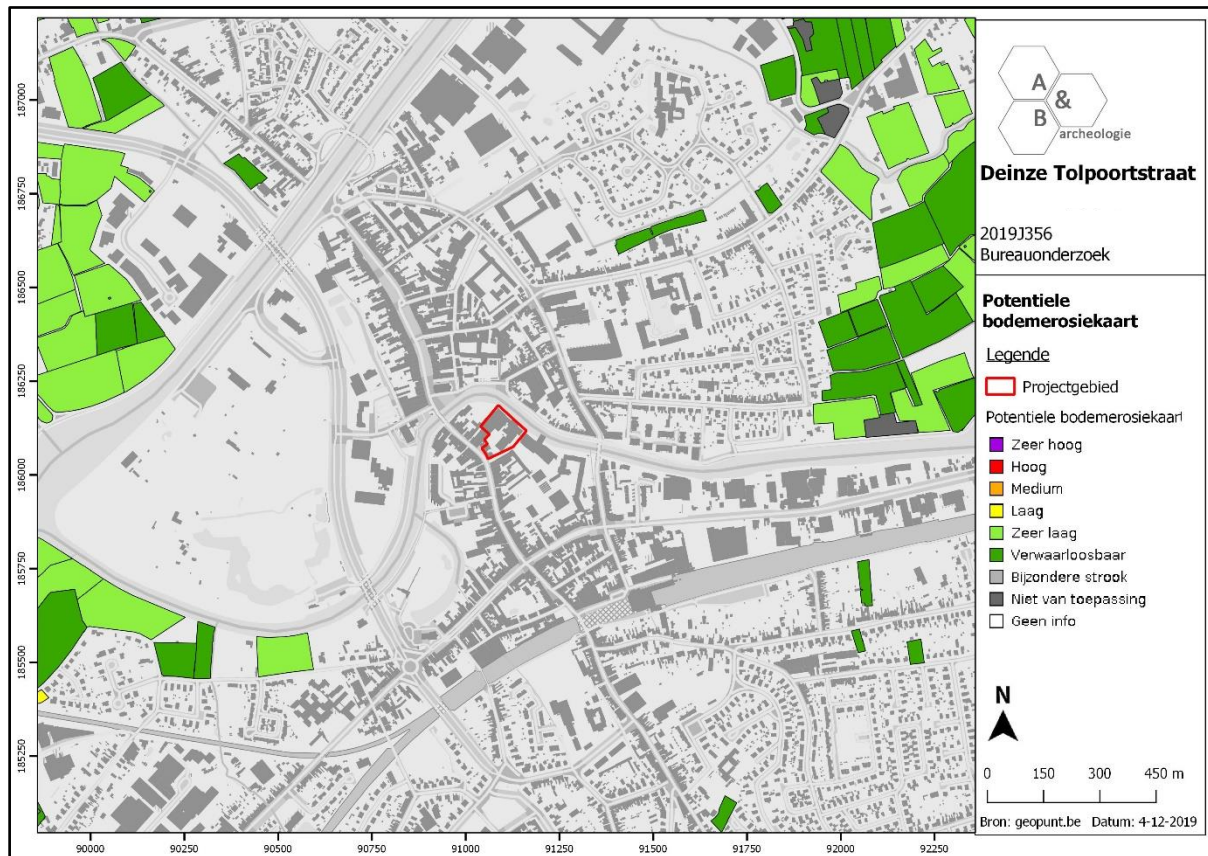
⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Historische stadskern van Deinze [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140018> (Geraadpleegd op 24-02-2020); <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14229>.

Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

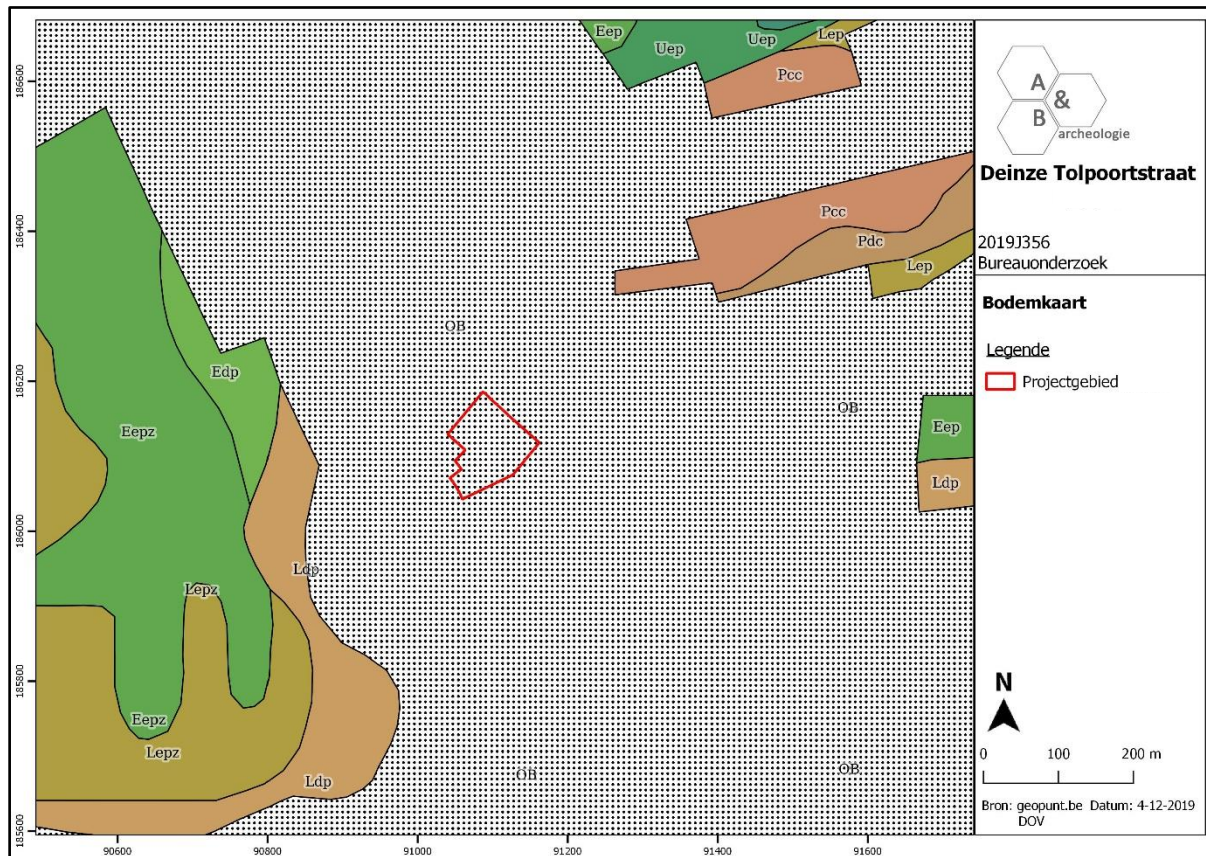
Figuur 15 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Het plangebied wordt gekarteerd als OB. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van. De dichtstbij gekarteerde gronden in de omgeving betreffen:

- Ldp: matig natte zandleembodem zonder profiel
- Edp: matig gleyige kleibodem zonder profiel
- Eepz: sterk gleyige kleibodem zonder profiel

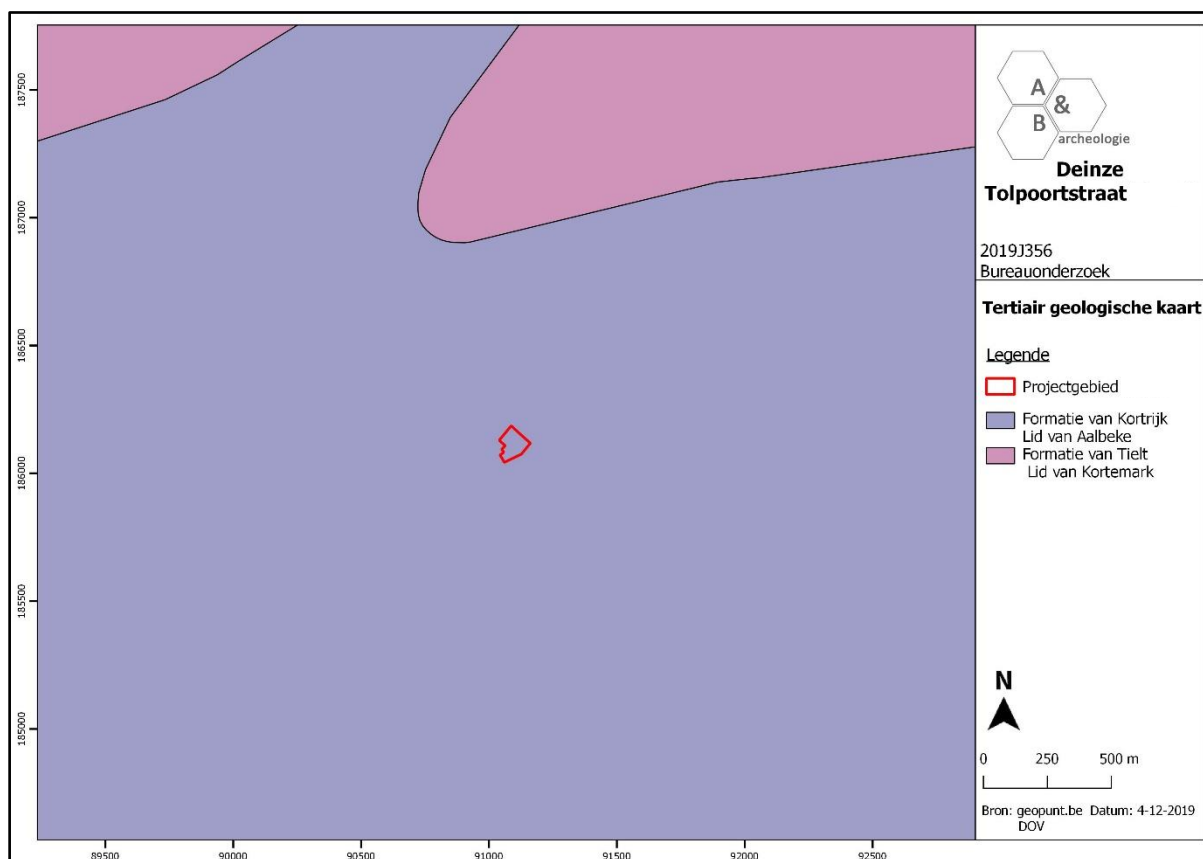
Deze gronden bevinden zich ten westen van het plangebied. Ten noordoosten zijn Pcc-gronden gekarteerd: matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

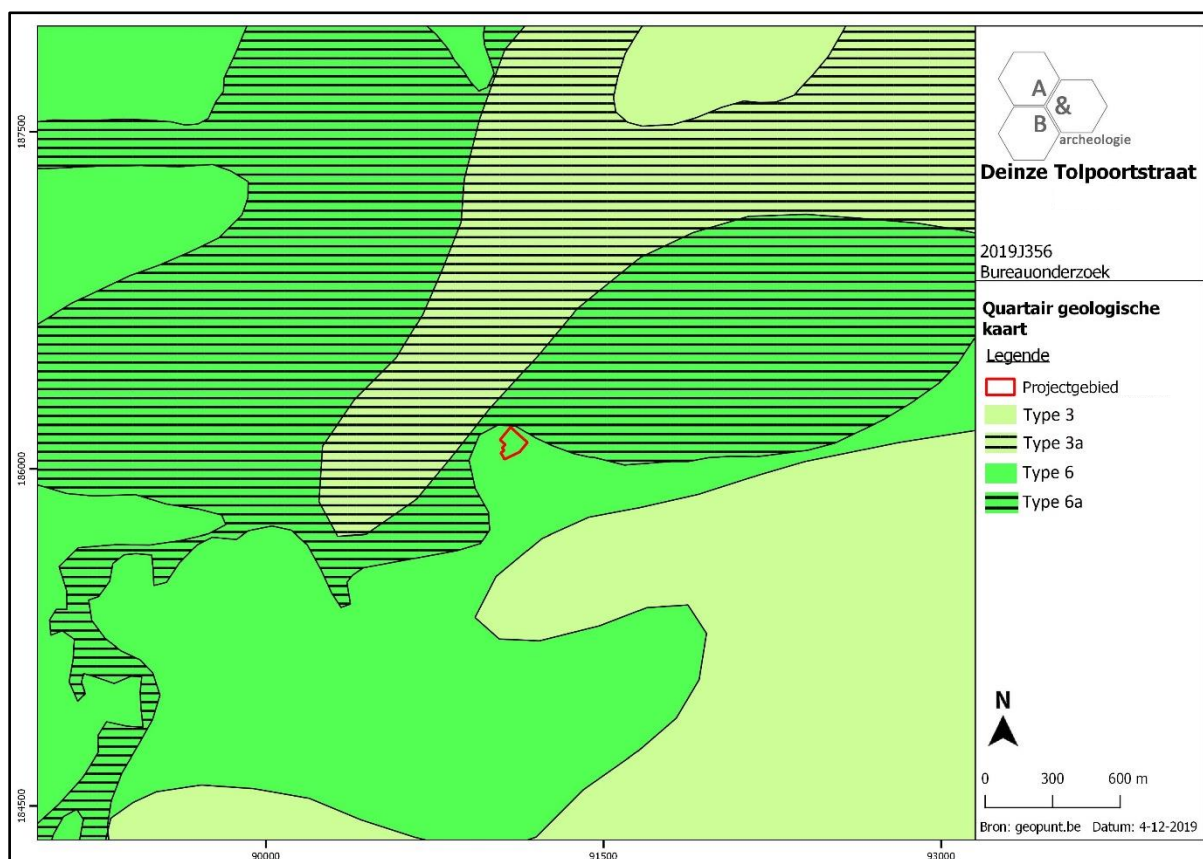
Figuur 16 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke: donkergrijze tot blauwe klei, glimmers. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 6: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (6). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 17 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 18 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

6	
ELPw en/of HQ	*
FLPw	
FLPe	

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

FLPw Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

FLPe Fluviatiele afzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 19 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering¹⁰

- Algemeen

De eerste vermeldingen van Petegem-aan-de-Leie dateren uit de 12de eeuw (1137, 1177 en 1187) als Pethengem, een Germaans toponiem. Het behoorde grotendeels aan het markizaat Deinze. Een groot deel van Petegem was grafelijk bezit. De heerlijkheid was als leen aan de abdij van Drongen geschonken. De graaf van Vlaanderen had circa 1090 de heerlijkheid van Drongen aan de heren van Aalst in leen gegeven. In 1293 verkreeg Petegem van Graaf Gwijde van Dampière een stadskeure. Zo bestond Petegem eertijds uit twee delen: Petegem-Binnen en Petegem-Buiten. Petegem-Binnen of Petegem-stad, het dorpscentrum rond het kruispunt van twee neerbanen zogenaamd de Knok en met de kerk aan de Leieoever, was afgesloten door vier hekken. Petegem-Buiten, in de middeleeuwen nog voornamelijk bos en heide, kende drie belangrijke nederzettingen: het goed te Boelare, het leen ter Drongenschen en het goed ten Rode. Van deze oudste landbouwsites zijn alle sporen verdwenen. In 1469 werd Petegem-Binnen door Karel de Stoute bij de stad Deinze gevoegd, Petegem-Buiten bleef zelfstandig bestaan, zodat sedertdien de kerk op grondgebied Deinze stond. De zogenaamde dries of Springdries, waar de "pontwegen" naar Gavere en Oudenaarde samenkomen, voorheen met schandpaal, fungeerde als centrum. Andere heerlijkheden waren de heerlijkheid van Boelare (reeds vermeld in de 9de eeuw), van Overbeke en Reibroek. Daarnaast bevonden zich te Petegem nog enclaves van andere heerlijkheden. De oudste agrarische activiteit ontwikkelde zich in de onmiddellijke nabijheid van Petegem-Binnen en Deinze, namelijk op de kouters en langs de weg Gent-Kortrijk en rond de Knok. Het gebied tussen Leie en Schelde is later in cultuur gebracht. De steenweg Gent-Kortrijk die de gemeente van oost naar west doorsnijdt was een belangrijke vestigingsplaats voor afspanningen en herbergen die nu verdwenen zijn. Na de aanleg van de spoorweg Gent-Kortrijk, parallel aan de Kortrijksesteenweg en de Leie, ontwikkelde zich een bloeiende nijverheid gespecialiseerd in speelgoed, kinderrijtuigen en textiel. Op de plaats van het oude omwalde "Hof van Rode" kwam de zogenaamd Voldersmolen, later gekend als "Moulins des Flandres" en "De Molens van Deinze". Het plangebied behoort tot de site van de Molens van Deinze, waarvan de geschiedenis onder 2.1. werd beschreven.

De huidige stadskern van Deinze is ontstaan uit twee afzonderlijke bewoningskernen met name het oude Deinze 'Deinze-binnen' aan de noordelijke oever van de Leie en de kern van Petegem-aan-de-Leie 'Petegem-binnen' op de zuidelijke oever. De eerste vermelding van Deinze (*Dhunasa*, betekent etymologisch meander) stamt uit 840, verwijzend naar een kerk, gelegen op de noordelijke Leieoever. Archeologische gegevens met betrekking tot de pre-stedelijke en vroegstedelijke kern van Petegem-aan-de-Leie zijn op heden schaars. Gelet op de nauwe relatie tussen beide kernen een weerszijde van Leie, hun gestage evolutie tot ontluikende steden en hun samenvoeging vanaf 1469 kan het archeologisch potentieel van beide gelijkaardige ingeschat worden. Het grootste verschil tussen de middeleeuwse kern van 'Deinze binnen' en 'Petegem-binnen' situeert zich allicht het ontbreken van een vroege stadsversterking bij de laatstvernoemde.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Historische stadskern van Deinze [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140018> (Geraadpleegd op 24-02-2020); <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/6094>; <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14229>.

De eerste gekende heren van Deinze waren de graven van Aalst in de 12de eeuw, die de heerlijkheid in leen hielden van de graven van Vlaanderen. Nadien behoorde het achtereenvolgens toe aan de familie de Courtenay (1193), de graven van Luxemburg (1275), de graaf van Vlaanderen Robrecht van Bethune (1316), Robrecht van Kassel, de graven van Bar en Filips de Goede (1431). Onder Albrecht en Isabella werd het verpacht aan de dochters van Maarten della Faille (1602). In 1625 schonk Filips IV de heerlijkheid aan Diego Messia, kapitein-generaal van de artillerie, en verhief het tot markizaat. De familie de Merode kocht het markizaat in 1632 en zou het tot het einde van het ancien régime behouden. Op de plaats van het vroegere 'prinsenhof' (een motte) van de graven van Vlaanderen bij de Leiebrug op het grondgebied van 'Petegem-binnen', bouwde Maximiliaan-Antoon de Merode, omstreeks 1652 het markizaat van Deinze (Tolpoortstraat 32). Dit markizaat werd aangetroffen bij archeologisch onderzoek in 2011 en is nog steeds *in situ* bewaard onder de vloerplaat van een huidig winkelpand. Deze site grenst ten zuidwesten aan het plangebied (zie ook 2.5.).

In de 13de eeuw (vermoedelijk omstreeks 1242) had Deinze stadsrechten met eigen keure, privileges en omwallingsrecht. Reeds onder Johanna en Margaretha van Constantinopel (1211-1278) zijn versterkingen opgetrokken en onder graaf Gwijde van Dampiere (1278-1305) is de stadsgracht of Kaandel gegraven en werden toegangsbruggen en drie poorten gebouwd: de Brugse Poort, de Gentpoort en de Oudenaardsepoort. Door de oprichting van de omwalling kwamen ook het begijnhof op de Oostmeers en het hospitaal binnen de stad te liggen. Het is momenteel onduidelijk hoe de stadsomwalling eruit zag, maar uit archeologisch onderzoek aan de Brugse Poort blijkt toch dat deze van enige omvang geweest moet zijn. Het betrof een zwaar gefundeerd poortgebouw, aangelegd in de loop van de 14de-15de eeuw en eind 17de eeuw afgebroken. Uit het onderzoek blijkt ook dat er vanaf de Brugse Poort een muur vertrok, mogelijk de stadsmuur, die volgens sommige historische kaarten zoals Sanderus uit 1641 voornamelijk aan de kant van Gent was opgetrokken. De laatmiddeleeuwse stadsgracht is tot op heden herkenbaar in het tracé van de Kaandelbeek. De Kaandel is langs de huidige Mouterijdreef, bij de stadskernvernieuwing, terug open gemaakt waarna hij in het zuiden uitmondt in de Leie. In het noorden draait deze stadsgracht af naar het huidige Kongoplein. De gracht is hier gedempt maar het tracé is te volgen in de P. Benoitlaan en de G. Gezellelaan. Op de zuidelijke oever is het tracé nog te herkennen in de percelingsgrenzen, die duidelijk richting de voormalige locatie van de historische Tolpoort lopen (Tolpoortstraat 76/75). Van fortificaties zoals een stadsmuur of bastions is niets bewaard gebleven.

Historische kaarten uit 1694 en 1786 tonen een 17de-eeuwse Vaubanversterking rond de stad met verschillende verdedigingsgordels. Hoewel de historische aanwezigheid van een volledig gerealiseerde verdedigingsgordel onwaarschijnlijk lijkt, blijkt uit de historische kaarten wel dat bepaalde defensieve structuren samenvallen met perceelsgrenzen op de Atlas der Buurtwegen en op de huidige kadastrale leggers. Dit doet vermoeden dat bepaalde defensieve elementen toch (deels) gerealiseerd werden. Ook de vondst van één brede grachtstructuur die de markt dwarste (10 meter breed, 2,80 meter diep) kan in verband gebracht worden met een historisch plan waarop Vaubanversterkingen aanwezig zijn. De vondst van een zgn. snaphaanslot van een musket (in gebruik tussen 1550 en 1650) plaatst deze gracht in de juiste periode en doet een militaire functie vermoeden.

Vanaf de 14de eeuw was Deinze een bloeiend economisch centrum, door de wolnijverheid en de productie van het 'ghesmoutte lakene'. Gerelateerd aan deze bloei is er vanaf de 14de eeuw ook de aanwezigheid van een stadshalle, een oorspronkelijk overdekte handelsruimte waar men het

'ghesmoutte lakene' keurde en verkocht. Latere evolutie tot een 'scepenhuus' waar het stadsbestuur en de stadswacht in zetelden en waar de rechtspraak plaatshad. De oudste verwijzing gaat terug tot 1382 bij de vernieling van de stad tijdens een conflict tussen de steden Gent en Brugge, waarbij de Onze-Lieve-Vrouwekerk en de stadshal vernield werden. Waarschijnlijk betrof het op dat moment nog een houten voorganger. In 1423 werd de stenen stadshalle gerealiseerd. Er volgden echter vele vernielingen, herstellingen en heropbouwwerken tijdens de volgende eeuwen. In 1792 brandde de vermoedelijk laatste versie van de stadshalle af en dat betekende de definitieve verdwijning uit het straatbeeld. In 1843 openden de deuren van het huidige Deinse stadhuis. De aanwezigheid van de funderingsresten van een goed bewaarde stadshalle inclusief beerput werd vastgesteld tijdens het archeologisch onderzoek van 2009-2012.

In 1469 werd 'Petegem-binnen' door Karel de Stoute bij 'Deinze-binnen' gevoegd en werd de macht en handelspositie van Deinze aanzienlijk vergroot. Ondanks talrijke vernielingen in 16de eeuw (o.a. de Beeldenstorm) en de 17de eeuw (veroveringstochten van Lodewijk XIV) kon Deinze zich handhaven als ambachts- en handelscentrum met zijn weekmarkten en drie jaarmarkten. In de 18de eeuw bloeide de huisnijverheid van linnen en vlas en werden talrijke brouwerijen en jeneverstokerijen opgericht. Ook het ambacht van huidenvetters en leerbewerkers was nog goed vertegenwoordigd. Het verbeteren van de grote steenwegen bevorderde handel en verkeer in aanzienlijke mate.

De stad bleef lang binnen haar muren, waarschijnlijk te wijten aan de bevolkingsstagnatie die de vele vernielingen en crisissen met zich meebrachten, maar ook omdat de stad beperkt was in zijn uitbreidingsmogelijkheden. In het zuiden, voorbij de Tolpoortstraat kon ze niet uitbreiden door de aanwezigheid van Petegem-aan-de-Leie. In het westen en in het oosten was er het heel natte alluviaal gebied van de Leie, dat voornamelijk als weide dienst deed. In het noorden, voorbij de Brugse Poort ontstond wel de wijk Brugse Poort. De stad en zeker de stationswijk kreeg het zwaar te verduren tijdens het eindoffensief van de Eerste Wereldoorlog. Bij de wederopbouw kreeg Deinze een ander uitzicht. De meeste oude huizen op de Markt en aan de Knok en de laatste vestingen verdwenen en brede lanen werden aangelegd.

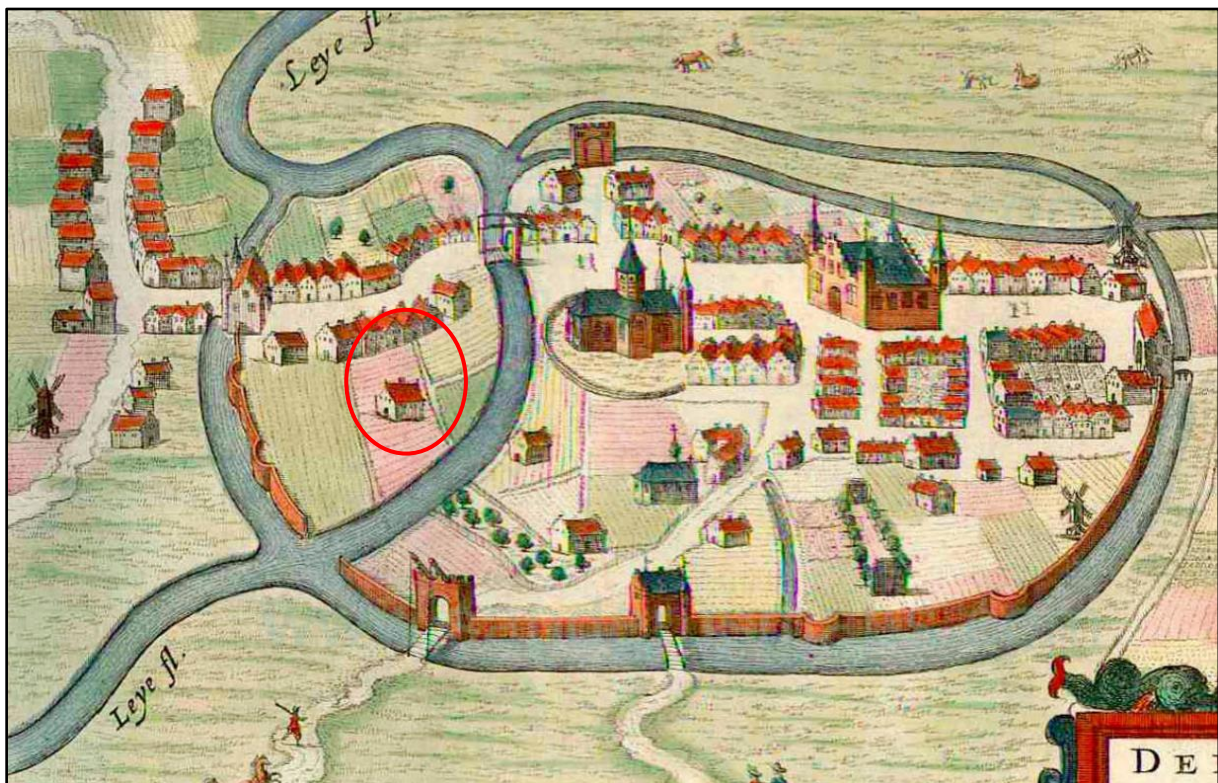
- Tolpoortstraat

De Tolpoortstraat was oorspronkelijk deel van de heerbaan Oudenaarde-Brugge en reeds vroeg gekasseid. De straat was gelegen in de wijk "Tusschenbruggen" die aanvankelijk aan Petegem stad behoorde en tot de definitieve samenvoeging van Deinze en Petegem (1469) steeds een twistpunt was tussen beide steden. Heden hoofdas en drukke verkeers- en winkelstraat in het centrum van Deinze, van het kruispunt Gentstraat-Kortrijkstraat (de oude Kortrijksesteenweg) zogenaamd "De Knok" in noordelijke richting leidend tot de Leie met Leiebrug en de Markt in het verlengde ervan. Behouden oud straattracté ongeveer in het midden van de grote Leiebocht gelegen met links en rechts diepe percelen tot de Leie. Door deze gunstige ligging voorheen met talrijke stokerijen en brouwerijen met herbergen. Oorspronkelijk tuinen voornamelijk in de 19de eeuw ingenomen door nieuwe industriegebouwen. Ten noorden, iets gebogen deel van de straat ook zogenaamd "Tusschenbruggen", tussen de Leiebrug en de Vesteburg, een versterkte brug op de Kaandel of stadsgracht, gegraven tussen beide Leielopen ter verdediging van de stad in de 13de eeuw. De versterkte poort, eerst Oudenaardespoort, later Holpoort (1566) of Tolpoort (19de eeuw) genoemd, verdween in 1860. Verbreding van de straat aan de oostzijde ter hoogte van nummer 30 verraadt

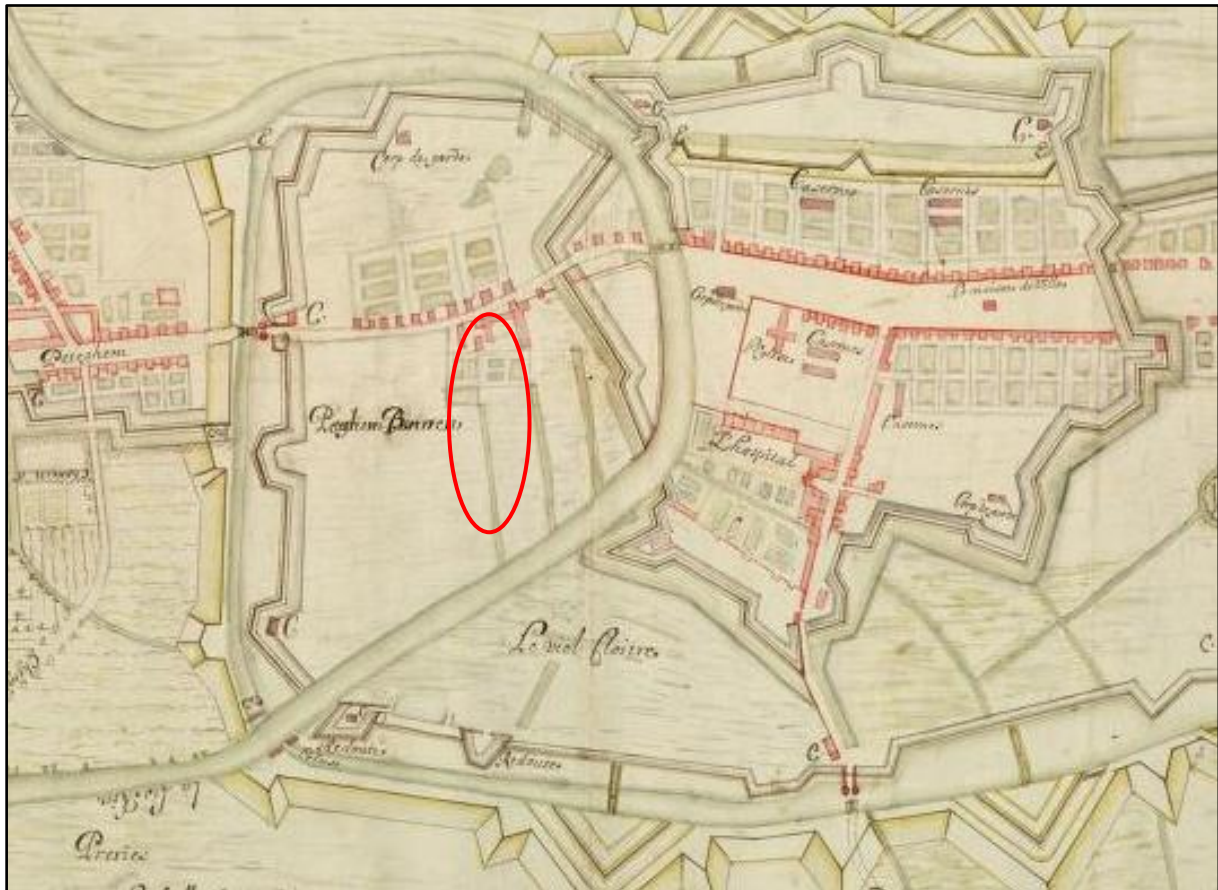
nog de inplanting van het vroegere zogenaamd "Markizaat van Deinze" of verblijf van de heren van Deinze waarvan het torengedebouw bij nummer 30 nog een rest zou zijn.

- Siteniveau

De evolutie van het plangebied sinds de 17de eeuw is min of meer te volgen aan de hand van cartografische bronnen. Hoe de site er voordien uitzag, is niet geweten. Op de kaart van Blaeu, voor het eerst weergegeven in *Flandria Illustrata* van Sanderus (1641-1644) kan het plangebied gesitueerd worden ter hoogte van landbouwgronden tussen de Leie en de Tolpoortstraat. Langs de straat zijn enkele woningen afgebeeld, en in de akkers wordt 1 vrijstaand gebouwt weergegeven. Mogelijk vallen deze gebouwen binnen het plangebied, maar de kaart is te weinig gedetailleerd om dit met zekerheid vast te stellen. De kaart van Goubet uit 1694 is iets schematischer aangezien deze kaart focust op militaire zaken (stadsversterking, militaire gebouwen). Ter hoogte van het plangebied wordt langs de Tolpoortstraat bebouwing afgebeeld met erachter vermoedelijk een tuin; ook worden een aantal grachten dwars op de Leie weergegeven, mogelijk duiden deze erop dat een deel van het plangebied in gebruik was als bleekweide. Het vrijstaande gebouwt dat te zien was op de kaart van Blaeu wordt niet weergegeven op deze kaart. Het langwerpige gebouwt dat haaks op de Tolpoortstraat staat en zich net ten zuidwesten van het plangebied bevindt, is het markizaat.

Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Blaeu (1641-1644) met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: <https://www.sanderusmaps.com>). Het noorden ligt onderaan.

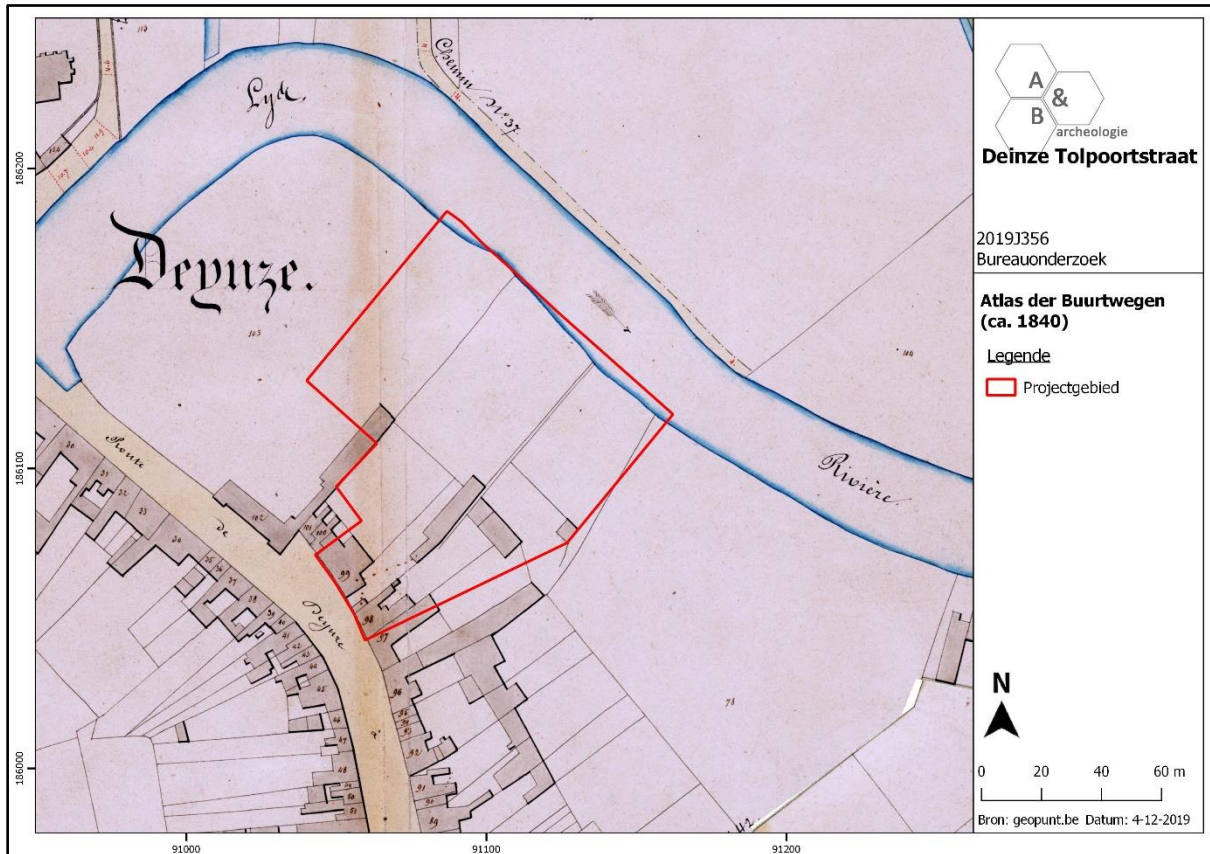

Figuur 21 Uitsnede uit de kaart van Goubet (1694) met aanduiding van het plangebied (bron: https://search.arch.be/imageserver/topview.php?FIF=510/510_0002_000/510_0002_000_00440_000/510_0002_000_00440_000_0_0001.jp2). Het noorden ligt onderaan.

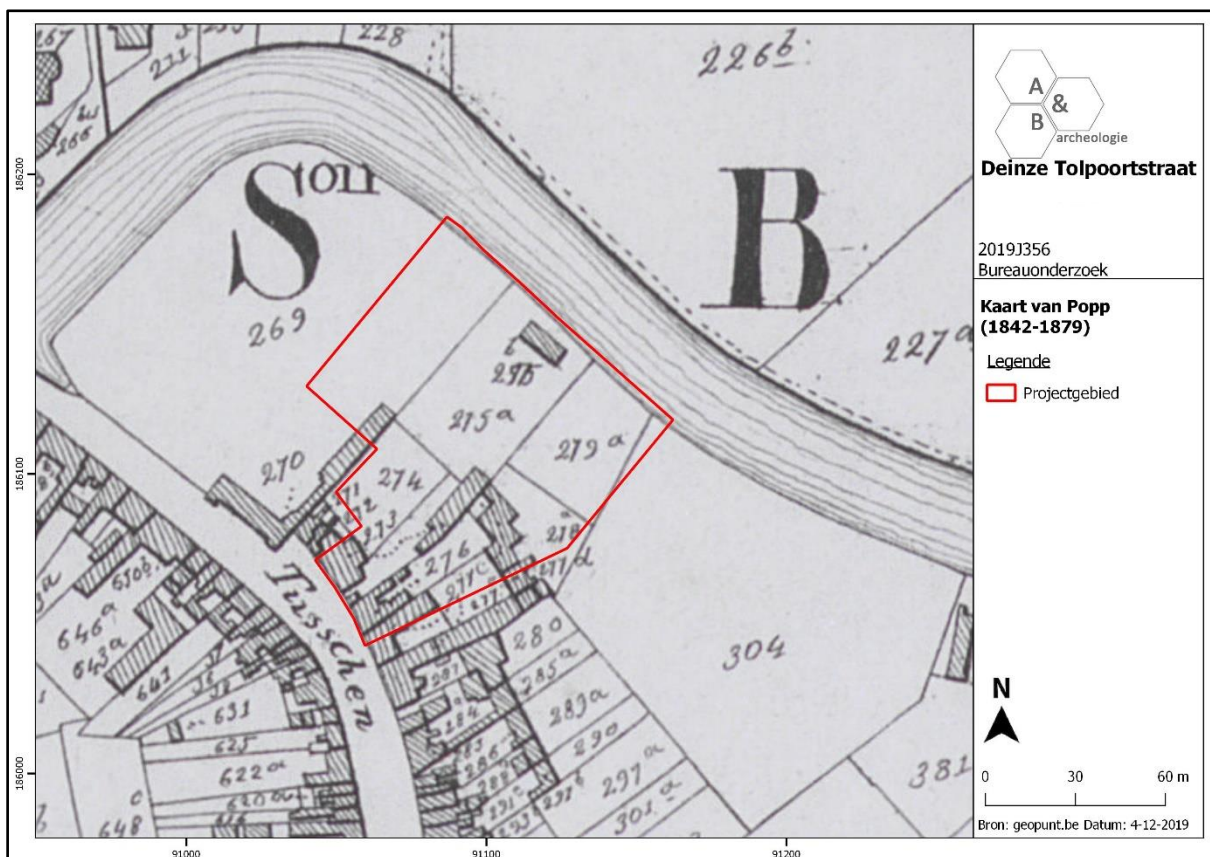
Op de Ferrariskaart uit ca. 1777 is de afwijkende rooilijn ter hoogte van het plangebied zoals die vandaag aanwezig is, reeds te zien. Aan straatzijde worden diverse gebouwen weergegeven, waarvan een aantal nogal ver doorlopen naar het noordoosten, richting de Leie. De rest van het terrein wordt ingenomen door met bomen begroeide gronden. De kaart van Van Maldeghem uit 1786 toont ter hoogte van het plangebied woningen langsheen de Tolpoortstraat, met erachter een tuin en tussen de tuin en de Leie enkele percelen waarop bomen staan. In de tuin is een vrijstaand, langwerpige gebouw te zien, dwars op de Tolpoortstraat georiënteerd. Op de kaarten van de midden 19de eeuw (Atlas der Buurtwegen, Vandermaelen, Popp, topografische kaart van 1862) zijn in de zuidwestelijke helft van het plangebied meerdere gebouwen te zien, een aantal langs de Tolpoortstraat en een aantal meer centraal op het terrein. Op de topografische kaarten van 1884 kennen deze gebouwen centraal op het terrein een andere configuratie, dit moeten de eerste bedrijfsgebouwen uit 1875-1877 van de latere 'Molens van Deinze' zijn. Op de Atlas der Buurtwegen uit 1840 en de jongere Poppkaart is goed te zien dat het meest noordelijke deel van het langwerpige gebouw van het markizaat zich net binnen het plangebied bevindt, in de zuidwestelijke hoek. Op beide kaarten is de ingang tot de achterliggende gronden en gebouwen te situeren centraal op het plangebied tussen de gebouwen langs de Tolpoortstraat, het is vermoedelijk pas rond eind 19de-begin 20ste eeuw dat de toegang verschuift naar de huidige locatie net ten oosten van het plangebied.

Figuur 23 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Van Maldeghem uit 1786 bron: https://dunsa.be/kaart_Van%20Maldeghem.html).

Figuur 24 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

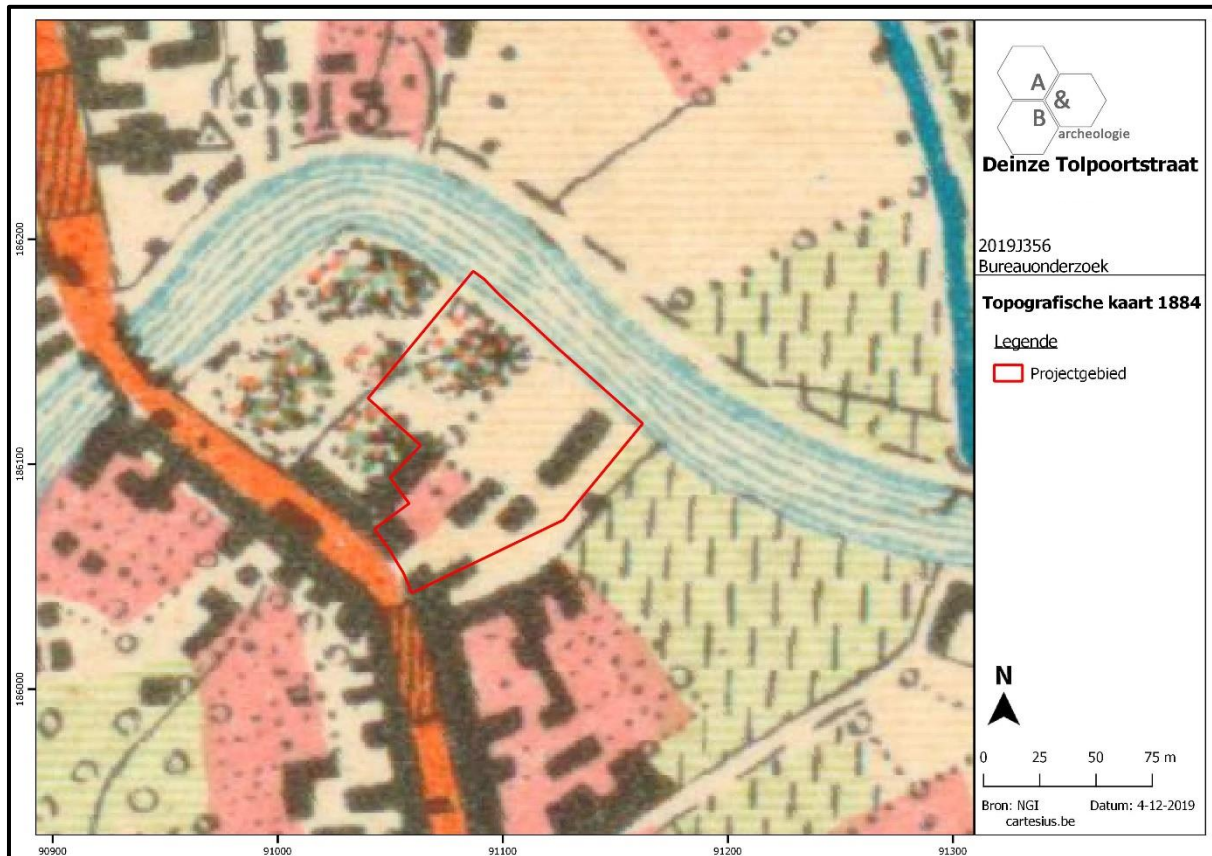
Figuur 25 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).

Figuur 26 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

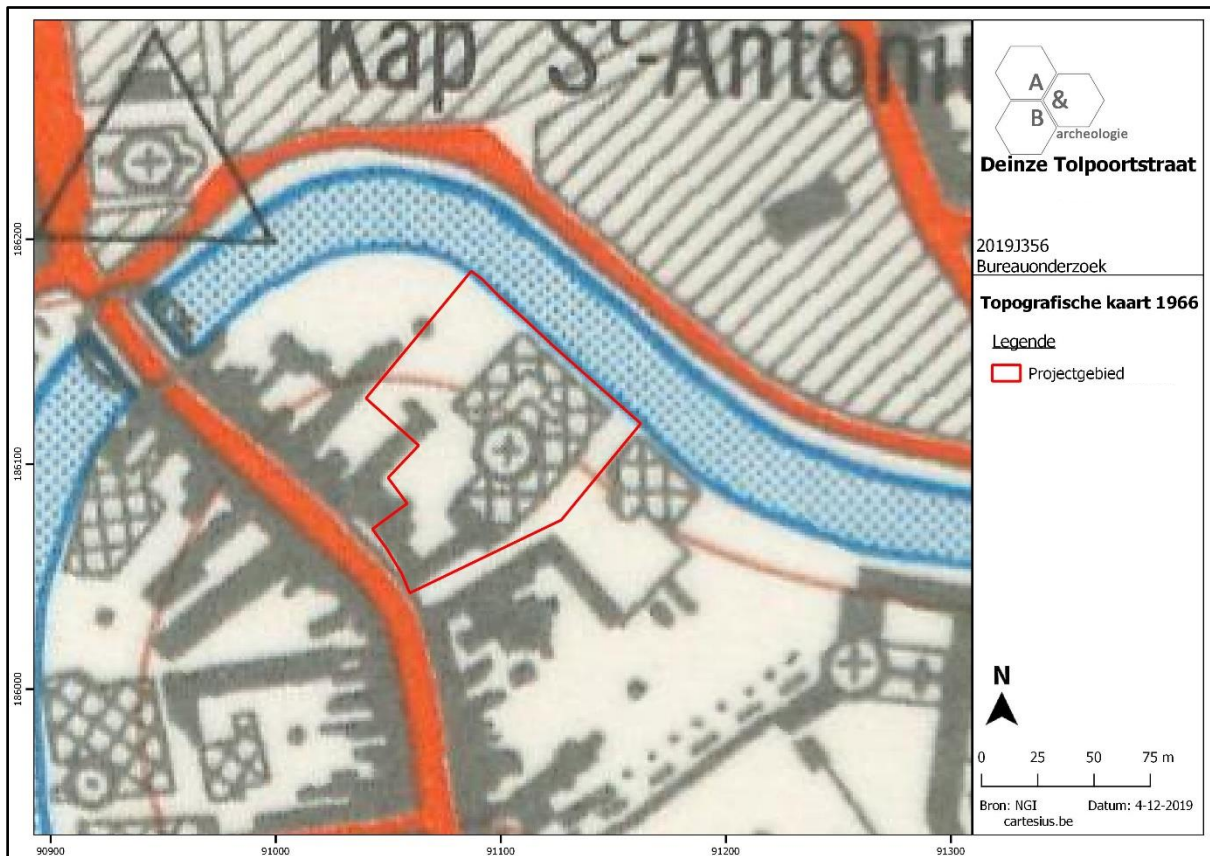
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).

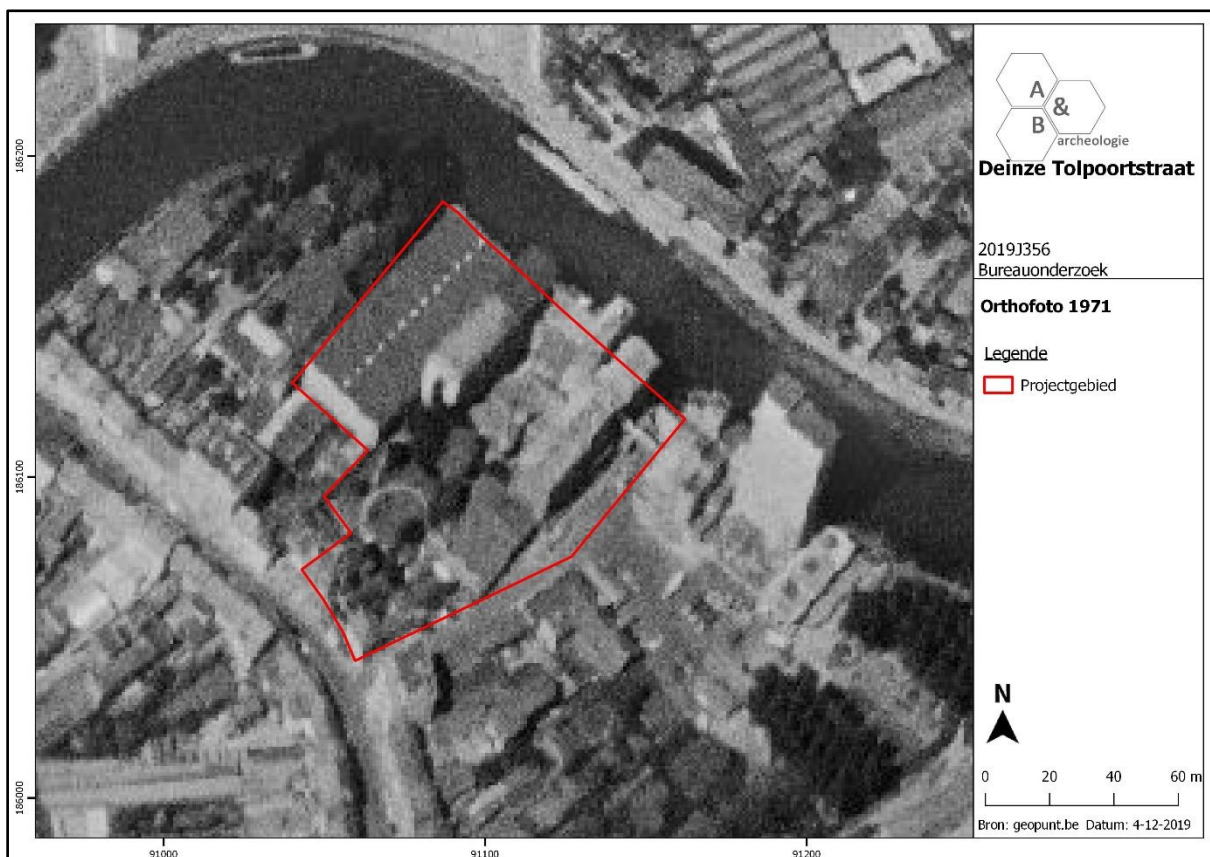
Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).

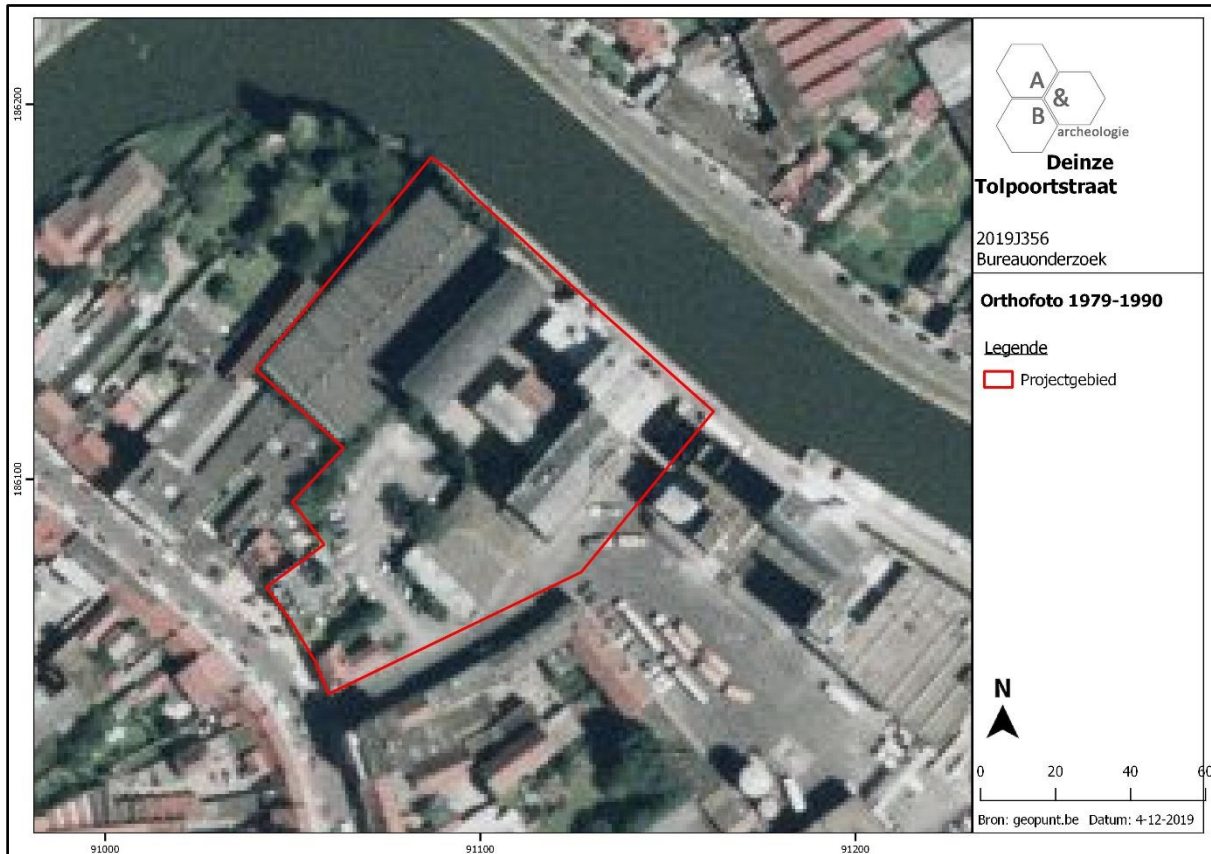
Figuur 29 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).

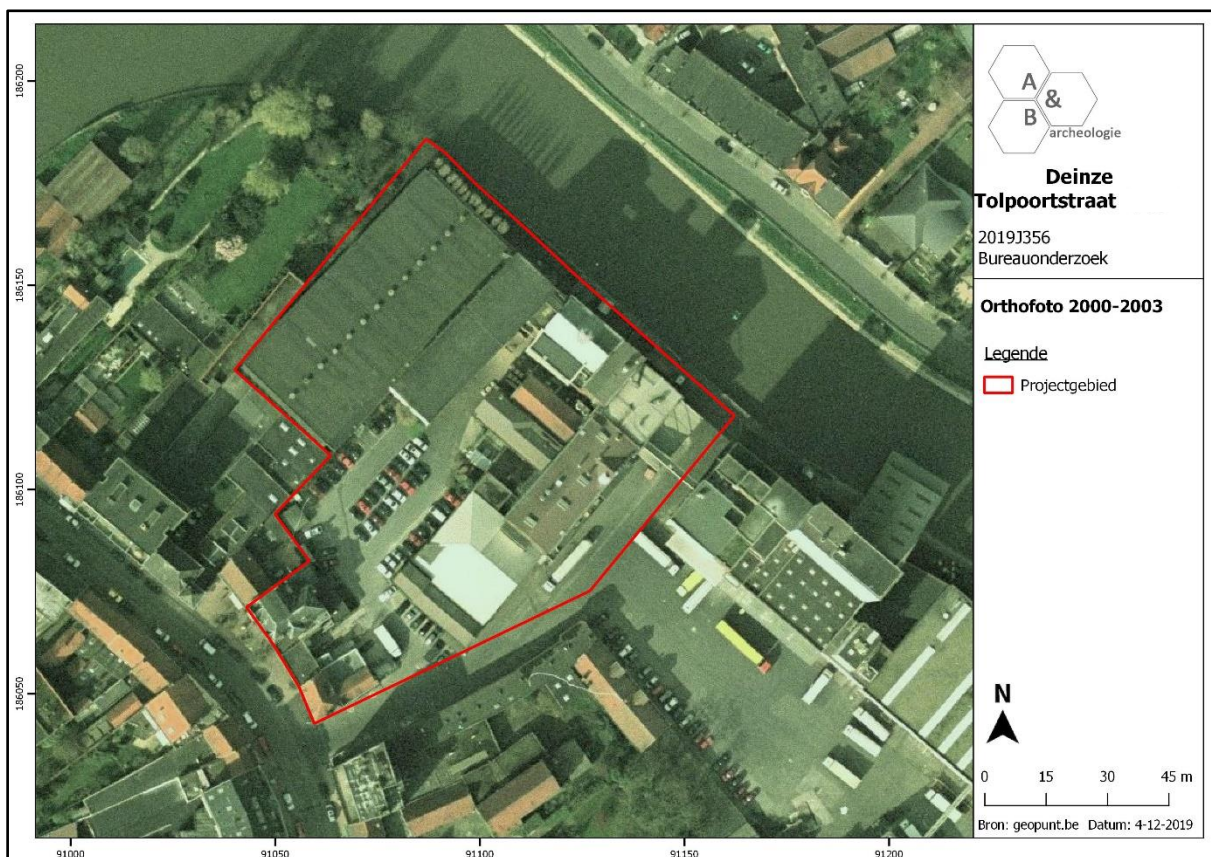
Figuur 30 Uitsnede uit de topografische kaart van 1966 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 32 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 33 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Over het pre-middeleeuwse Deinze zijn weinig gegevens gekend. Bij het uitbaggeren van de Leie in 1974 zijn ter hoogte van Deinze centrum heel wat steentijdartefacten aangetroffen. De oudste daaronder is een Tjongerspits uit het finaalpaleolithicum. Tijdens de opgravingen tussen 2009 en 2012 in het stadscentrum werd een eerste indicatie aangetroffen voor ijzertijdbewoning. Het gaat om een kuil met versierd handgevormd aardewerk die op basis van een ¹⁴C-datering gedateerd werd tussen 385 en 206 v. Chr. Ook voor de Romeinse periode zijn enkel vondsten gekend uit baggerwerken. Het betreft een groot vondstenensemble van onder meer aardewerk, munten en fibulae die een Romeinse bewoning in de onmiddellijke omgeving doet vermoeden. Deze baggerwerken worden op de Centrale Archeologische Inventaris gesitueerd ter hoogte van de Leie net ten noorden van het plangebied, alsook verder naar het oosten en westen (CAI Locatie 971995). Dit zou dus kunnen betekenen dat er op of nabij het plangebied Romeinse bewoning was. De vraag is in hoeverre recentere bodemingrepen een impact gehad hebben op de bewaringstoestand van deze relictten.

Net ten zuidwesten van het plangebied werd in 2010-2011 een deel van het markizaat archeologisch onderzocht (CAI Locatie 152886) naar aanleiding van een bouwproject. Zoals reeds aangehaald onder 2.4., zou op deze locatie een grafelijke residentie met motte aanwezig zijn geweest, die eind 15de eeuw door de Gentenaars werd verwoest. In 1625 werd de heerlijkheid van Deinze verheven tot markizaat, waarbij het hoofdverblijf van de markies hier werd gebouwd. De hoektoren van het markizaat bestaat tegenwoordig nog langsheen de Tolpoortstraat, als restant van één van de 2 torens of hoekpaviljoenen van het poortgebouw. Bij het archeologisch onderzoek van het markizaat werden de resten van een groot gebouw en een kleiner bijgebouw aangetroffen. In het oostelijk deel van het grote gebouw kon nog een kelder en een ruimte met haard vastgesteld worden. Van het bijgebouw zijn de vloer en een deel van de fundamenteën blootgelegd. De resten van deze gebouwen, daterend uit 1652 en nadien herhaaldelijk aangepast, kwamen direct onder de verharding aan het licht, iets onder +9,00m TAW. Het complex werd slechts oppervlakkig blootgelegd omdat de bouwheer opteerde voor in situ bewaring van de resten. Een deel van de zuidoostelijke gevel van het markizaat is nog in opstand bewaard en grenst aan de zuidwestelijke zijde van het plangebied. Ook werd een schuilkelder uit WO II aangetroffen.¹¹

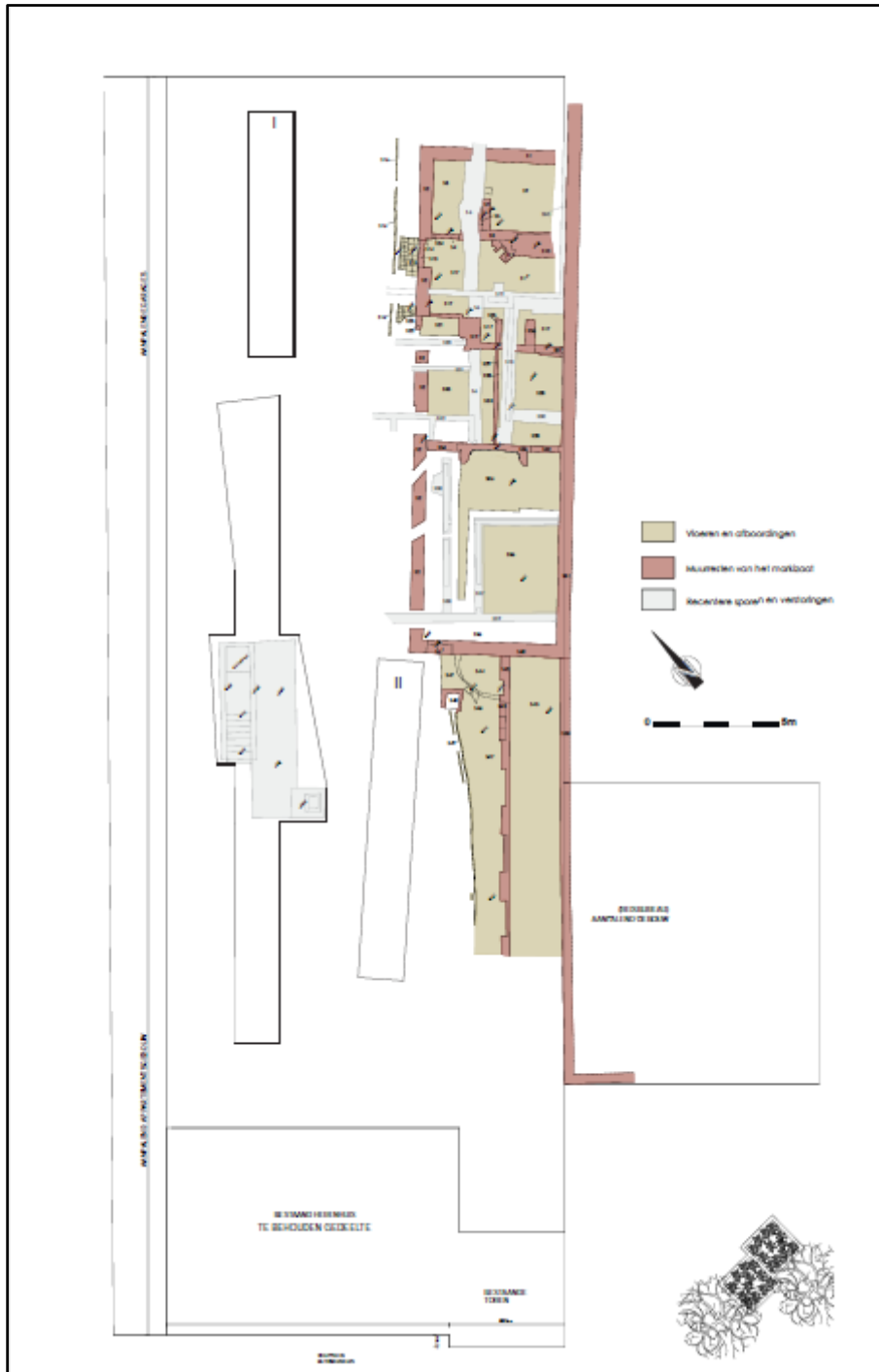
Deze 2 archeologische sites – Romeinse baggervondsten uit de Leie en het onderzoek van het 17de-eeuwse markizaat – zijn uiterst relevant voor het plangebied. Ze tonen enerzijds aan dat er mogelijk bewoning uit de Romeinse periode aanwezig kan zijn op het plangebied, anderzijds dat restanten van postmiddeleeuwse bebouwing mogelijk vlak onder de huidige verharding/bebouwing kan bewaard zijn. Daarnaast is het – gezien de ligging van het plangebied nabij de oudste kern van Deinze, langsheen een aloude verkeersas en binnen het grondgebied van Petegem-Binnen – niet onwaarschijnlijk dat er ook archeologische sporen van middeleeuwse sites aanwezig zouden zijn.

Andere archeologische sites die worden aangeduid op de CAI in de buurt van het plangebied zijn minder relevant. Ze hebben voornamelijk betrekking op de stadsontwikkeling van Deinze. In Petegem-Binnen gebeurde nog niet veel archeologisch onderzoek.

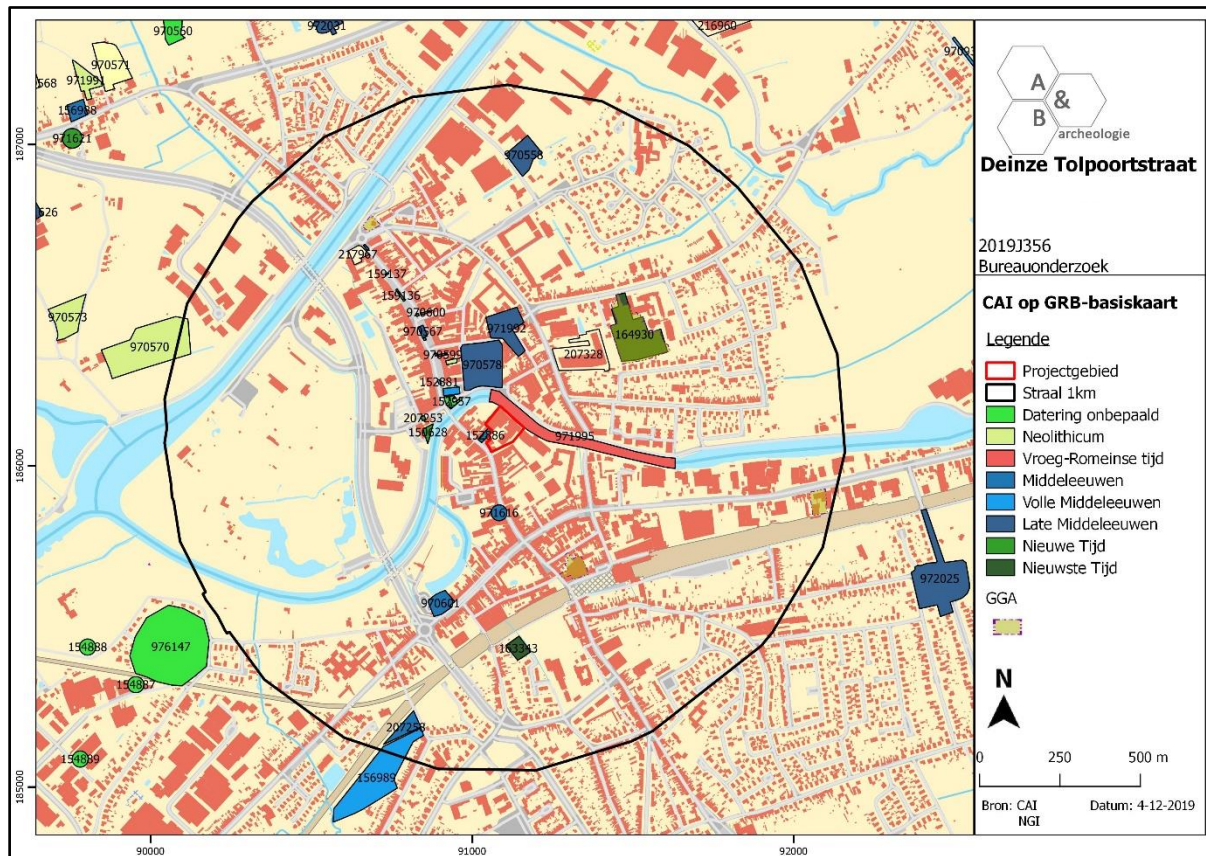
¹¹ VANHEE e.a., 2011.

Figuur 34 Overzichtsfoto van het markizaat na het vooronderzoek in juli 2010 (bron: VANHEE e.a., 2011, p. 9, figuur 1). De archeologische sporen zijn bewaard net onder het maaiveld. Achter de afsluitmuur is een muur van een loods gelegen op het plangebied te zien, deze loods wordt afgebroken in het kader van de geplande werken.

Figuur 35 Inplantingsplan van het markizaat, de schuilkelder en de proefsleuven I en II (bron: VANHEE e.a., 2011, p. 12, figuur 4).

Figuur 36 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Hoewel momenteel gelegen binnen de stadskern van Deinze, behoort het plangebied tot Petegem-aan-de-Leie. De huidige stadskern van Deinze is namelijk ontstaan uit twee afzonderlijke bewoningskernen: het oude Deinze 'Deinze-binnen' aan de noordelijke oever van de Leie en de kern van Petegem-aan-de-Leie 'Petegem-Binnen' op de zuidelijke oever. De eerste vermelding van Deinze gaat terug tot 840, die van Petegem-aan-de-Leie dateert uit de 12de eeuw. In de 13de eeuw (vermoedelijk omstreeks 1242) had Deinze stadsrechten met eigen keure, privileges en omwallingsrecht, in 1293 verkreeg Petegem van Graaf Gwijde van Dampierre een stadskeure. De Tolpoortstraat was oorspronkelijk een deel van de heerbaan Oudenaarde-Brugge en was reeds vroeg gekasseid. De straat was gelegen in de wijk "Tusschenbruggen" die aanvankelijk aan Petegem-Binnen behoorde en tot de definitieve samenvoeging van Deinze en Petegem in 1469 steeds een twistpunt was tussen beide steden. Het plangebied bevindt zich ten noorden van deze straat, vlakbij de locatie van het voormalige markizaat van Deinze. Op de plaats van het vroegere 'prinsenhof' (een motte) van de graven van Vlaanderen bij de Leiebrug op het grondgebied van 'Petegem-binnen', bouwde Maximiliaan-Antoon de Merode, omstreeks 1652 het markizaat van Deinze (Tolpoortstraat 32). Resten van dit markizaat werden aangetroffen bij archeologisch onderzoek in 2011 vlak onder het huidige maaiveld; deze site grenst ten zuidwesten aan het plangebied.

- De evolutie van het plangebied sinds de 17de eeuw is min of meer te volgen aan de hand van cartografische bronnen. In die periode was er al bebouwing op het plangebied, langsheen de straat, de achterliggende zone was in gebruik als tuin of landbouwgrond. Sommige kaarten tonen de aanwezigheid van enkele gebouwen in deze achterliggende zone. Sinds het laatste kwart van de 19de eeuw verandert het uitzicht van het plangebied door de vestiging van het bedrijf dat later zal uitgroeien tot de latere 'Molens van Deinze' zijn. Op de kaarten en luchtfoto's van de 20ste eeuw is de verdere uitbouw van het bedrijf goed te volgen. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige situatie reeds aanwezig.

- Vlakbij het plangebied zijn 2 archeologische sites gekend. In de Leie grenzend aan het plangebied zijn Romeinse baggervondsten aangetroffen, die er op duiden dat er mogelijk bewoning uit de Romeinse periode aanwezig kan zijn op het plangebied. Het onderzoek van het 17de-eeuwse markizaat toont aan dat restanten van postmiddeleeuwse bebouwing mogelijk vlak onder de huidige verharding/bebouwing kan bewaard zijn. Daarnaast is het – gezien de ligging van het plangebied nabij de oudste kern van Deinze, langsheen een aloude verkeersas en binnen het grondgebied van Petegem-Binnen – niet onwaarschijnlijk dat er ook archeologische sporen van middeleeuwse sites aanwezig zouden zijn. De specifieke ligging in een bocht van de Leie kan er tevens voor gezorgd hebben dat er deze locatie aantrekkelijk was voor menselijke aanwezigheid gedurende de steentijden.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De bestaande verhardingen en gebouwen worden afgebroken, met uitzonderingen van gebouwen C en M. Gebouw C is in de noordoostelijke hoek van het terrein gelegen, gebouw M betreft de directeurswoning (Tolpoortstraat 36). De te behouden gebouwen worden intern aangepast, zonder substantiële bijkomende bodemingrepen binnen de footprint van deze gebouwen. Er worden 3 nieuwe, losstaande woontorens opgetrokken, van meerdere verdiepingen hoog: gebouw A-B in de noordwestelijke hoek, gebouw L in de zuidwestelijke hoek en gebouw K meer centraal op het terrein. De gebouwen worden ondergronds verbonden door een grote parkeergarage (2447m²) met bijhorende technische ruimtes, bergingen en fietsenstallingen, die 1 niveau diep (ca. 3,5m onder het huidige maaiveld) wordt uitgegraven. De overige ruimte binnen het plangebied die niet binnen de footprint van de woontorens, de parkeergarage en de te behouden gebouwen valt, wordt bovengronds ingenomen door verhardingen en groenvoorzieningen. Er zullen grootschalige bodemingrepen plaatsvinden op een groot deel van het plangebied: sloop huidige gebouwen, opbraak verhardingen, uitgravingen voor saneringen, uitgraving voor de parkeergarage, omgevingsaanleg, werfverkeer.

Het plangebied kent gezien zijn ligging in de middeleeuwse stadskern van Petegem-Binnen, vlakbij het markizaat en langs de Leie, een eerder hoge archeologische verwachting. Het valt echter te veronderstellen dat de huidige invulling van het plangebied als bedrijfsterrein een bepaalde invloed zal gehad hebben op de bodem en het eventueel aanwezig archeologische bodemarchief; in welke mate dit voor een verstoring van archeologische sites heeft gezorgd, is op basis van alleen het bureauonderzoek niet vast te stellen. Ook de aan- of afwezigheid van archeologische sites kan momenteel nog niet vastgesteld. De geplande werken zijn van dergelijke diepgaande aard, dat dit zal resulteren in het vernielen van eventueel aanwezige archeologische sites. Er zal bijgevolg verder vooronderzoek dienen te gebeuren om enerzijds de graad van verstoring en anderzijds de aan- of afwezigheid van archeologische sites vast te stellen. Dit verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, na sloop van de gebouwen en opbraak van de verharding. De locaties van de te behouden gebouwen worden niet weerhouden voor verder vooronderzoek.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

Hoewel de bodemopbouw niet exact gekend is en het terrein mogelijk een steentijdpotentieel heeft, is het gezien de ligging op een bedrijfsterrein en in een stedelijke context zo goed als praktisch onmogelijk en financieel niet te verantwoorden om een voorafgaand landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren op het terrein. De bodemopbouw en het steentijdpotentieel dient verder in kaart te worden gebracht tijdens het proefsleuvenonderzoek.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dienen tijdens het proefsleuvenonderzoek de sleufvlakken en de grondhopen met de metaaldetector worden geïnspecteerd.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

Deze onderzoeksmethode is mogelijk noodzakelijk om uit te voeren indien er tijdens het proefsleuvenonderzoek een potentieel voor in situ bewaring van steentijd artefactensites wordt vastgesteld.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

Deze onderzoeksmethode is mogelijk noodzakelijk om uit te voeren indien er tijdens het proefsleuvenonderzoek een potentieel voor in situ bewaring van steentijd artefactensites wordt vastgesteld.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Hoewel momenteel gelegen binnen de stadskern van Deinze, behoort het plangebied tot Petegem-aan-de-Leie. De huidige stadskern van Deinze is namelijk ontstaan uit twee afzonderlijke bewoningskernen: het oude Deinze 'Deinze-binnen' aan de noordelijke oever van de Leie en de kern van Petegem-aan-de-Leie 'Petegem-Binnen' op de zuidelijke oever. De eerste vermelding van Deinze gaat terug tot 840, die van Petegem-aan-de-Leie dateert uit de 12de eeuw. In de 13de eeuw (vermoedelijk omstreeks 1242) had Deinze stadsrechten met eigen keure, privileges en omwallingsrecht, in 1293 verkreeg Petegem van Graaf Gwijde van Dampierre een stadskeure. De Tolpoortstraat was oorspronkelijk een deel van de heerbaan Oudenaarde-Brugge en was reeds vroeg gekasseid. De straat was gelegen in de wijk "Tusschenbruggen" die aanvankelijk aan Petegem-Binnen behoorde en tot de definitieve samenvoeging van Deinze en Petegem in 1469 steeds een twistpunt was tussen beide steden. Het plangebied bevindt zich ten noorden van deze straat, vlakbij de locatie van het voormalige markizaat van Deinze. Op de plaats van het vroegere 'prinsenhof' (een motte) van de graven van Vlaanderen bij de Leiebrug op het grondgebied van 'Petegem-binnen',

bouwde Maximiliaan-Antoon de Merode, omstreeks 1652 het markizaat van Deinze (Tolpoortstraat 32). Resten van dit markizaat werden aangetroffen bij archeologisch onderzoek in 2011 vlak onder het huidige maaiveld; deze site grenst ten zuidwesten aan het plangebied. De evolutie van het plangebied sinds de 17de eeuw is min of meer te volgen aan de hand van cartografische bronnen. In die periode was er al bebouwing op het plangebied, langsheen de straat, de achterliggende zone was in gebruik als tuin of landbouwgrond. Sommige kaarten tonen de aanwezigheid van enkele gebouwen in deze achterliggende zone. Sinds het laatste kwart van de 19de eeuw verandert het uitzicht van het plangebied door de vestiging van het bedrijf dat later zal uitgroeien tot de latere 'Molens van Deinze' zijn. Op de kaarten en luchtfoto's van de 20ste eeuw is de verdere uitbouw van het bedrijf goed te volgen. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige situatie reeds aanwezig.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Het valt te veronderstellen dat de huidige invulling van het plangebied als bedrijfsterrein een bepaalde invloed zal gehad hebben op de bodem en het eventueel aanwezig archeologische bodemarchief; in welke mate dit voor een verstoring van archeologische sites heeft gezorgd, is op basis van alleen het bureauonderzoek niet vast te stellen..

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op basis van enkel het bureauonderzoek niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De bestaande verhardingen en gebouwen worden afgebroken, met uitzonderingen van gebouwen C en M. Gebouw C is in de noordoostelijke hoek van het terrein gelegen, gebouw M betreft de directeurswoning (Tolpoortstraat 36). De te behouden gebouwen worden intern aangepast, zonder substantiële bijkomende bodemingrepen binnen de footprint van deze gebouwen. Er worden 3 nieuwe, losstaande woontorens opgetrokken, van meerdere verdiepingen hoog: gebouw A-B in de noordwestelijke hoek, gebouw L in de zuidwestelijke hoek en gebouw K meer centraal op het terrein. De gebouwen worden ondergronds verbonden door een grote parkeergarage (2447m²) met bijhorende technische ruimtes, bergingen en fietsenstallingen, die 1 niveau diep (ca. 3,5m onder het huidige maaiveld) wordt uitgegraven. De overige ruimte binnen het plangebied die niet binnen de footprint van de woontorens, de parkeergarage en de te behouden gebouwen valt, wordt bovengronds ingenomen door verhardingen en groenvoorzieningen. Er zullen grootschalige bodemingrepen plaatsvinden op een groot deel van het plangebied: sloop huidige gebouwen, opbraak verhardingen, uitgravingen voor saneringen, uitgraving voor de parkeergarage, omgevingsaanleg, werfverkeer.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van een archeologische site is echter niet uit te sluiten.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden op het plangebied. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Bijkomend worden in de sleuven ter hoogte van de parkeergarage een aantal landschappelijke boringen geplaatst, om de bodemopbouw tot op de verstoringsdiepte vast te stellen. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Deinze Tolpoortstraat (provincie Oost-Vlaanderen), gelegen binnen een vastgestelde archeologische zone (historische stadskern van Deinze), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingreep groter is dan 100m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied, ca. 9747m² groot, heeft een onregelmatige vorm en is gelegen tussen de Tolpoortstraat in het zuidwesten en de Leie in het noordoosten. Het terrein is zo goed als volledig verhard en bebouwd met meerdere loodsen en industriële gebouwen. Het plangebied is de westelijke helft van de site gekend als de 'Molens van Deinze' (ook 'Molens van Deinze en Antwerpen'). Dit industrieel complex is opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed als vastgesteld bouwkundig erfgoed en kent zijn oorsprong in 1875, sindsdien werd het complex herhaaldelijk uitgebreid/aangepast. Aan straatzijde maken 2 woningen deel uit van het projectgebied. De meest westelijke daarvan, Tolpoortstraat 36, betreft de directeurswoning van de 'Molens van Deinze' en is eveneens opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed als vastgesteld bouwkundig erfgoed. De huidige bebouwing en verhardingen en de diverse bouwcampagnes die sinds het laatste kwart van de 19de eeuw op het terrein hebben plaatsgevonden, zullen ongetwijfeld een impact hebben gehad op de bodem. De precieze aard van deze impact is op heden echter niet objectief vast te stellen. Zo is het bvb. niet duidelijk of het terrein voorafgaand de ontwikkeling werd opgehoogd of niet, of eventueel deels afgegraven. Langs de Leieoever zijn meerdere kadeankers aanwezig; deze ankers worden op korte afstand van elkaar onder een hoek van ca. 45 graden in de grond geboord ter versteviging van de kade. De precieze ligging van deze ankers is niet gekend. Op het plangebied zijn in het verleden een aantal bodemonderzoeken uitgevoerd, die binnen de grenzen van het plangebied een ernstige vervuiling van de bodem en het grondwater hebben aangetoond op enkele deelzones. De vervuiling houdt een ernstig humaan en ecologisch risico in. De vervuilde zones zullen door middel van afgraving gesaneerd worden voorafgaand de werken, deze afgravingen gaan minstens 1m diep.

Hoewel momenteel gelegen binnen de stadskern van Deinze, behoort het plangebied tot Petegem-aan-de-Leie. De huidige stadskern van Deinze is namelijk ontstaan uit twee afzonderlijke bewoningskernen: het oude Deinze 'Deinze-binnen' aan de noordelijke oever van de Leie en de kern van Petegem-aan-de-Leie 'Petegem-Binnen' op de zuidelijke oever. De eerste vermelding van Deinze gaat terug tot 840, die van Petegem-aan-de-Leie dateert uit de 12de eeuw. In de 13de eeuw (vermoedelijk omstreeks 1242) had Deinze stadsrechten met eigen keure, privileges en omwallingsrecht, in 1293 verkreeg Petegem van Graaf Gwijde van Dampière een stadskeure. De Tolpoortstraat was oorspronkelijk een deel van de heerbaan Oudenaarde-Brugge en was reeds vroeg gekasseid. De straat was gelegen in de wijk "Tusschenbruggen" die aanvankelijk aan Petegem-Binnen behoorde en tot de definitieve samenvoeging van Deinze en Petegem in 1469 steeds een twistpunt was tussen beide steden. Het plangebied bevindt zich ten noorden van deze straat, vlakbij de locatie van het voormalige markizaat van Deinze. Op de plaats van het vroegere 'prinsenhof' (een motte) van de graven van Vlaanderen bij de Leiebrug op het grondgebied van 'Petegem-binnen',

bouwde Maximiliaan-Antoon de Merode, omstreeks 1652 het markizaat van Deinze (Tolpoortstraat 32). Resten van dit markizaat werden aangetroffen bij archeologisch onderzoek in 2011 vlak onder het huidige maaiveld; deze site grenst ten zuidwesten aan het plangebied. De evolutie van het plangebied sinds de 17de eeuw is min of meer te volgen aan de hand van cartografische bronnen. In die periode was er al bebouwing op het plangebied, langsheen de straat, de achterliggende zone was in gebruik als tuin of landbouwgrond. Sommige kaarten tonen de aanwezigheid van enkele gebouwen in deze achterliggende zone. Sinds het laatste kwart van de 19de eeuw verandert het uitzicht van het plangebied door de vestiging van het bedrijf dat later zal uitgroeien tot de latere 'Molens van Deinze' zijn. Op de kaarten en luchtfoto's van de 20ste eeuw is de verdere uitbouw van het bedrijf goed te volgen. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige situatie reeds aanwezig. Vlakbij het plangebied zijn 2 archeologische sites gekend. In de Leie grenzend aan het plangebied zijn Romeinse baggervondsten aangetroffen, die er op duiden dat er mogelijk bewoning uit de Romeinse periode aanwezig kan zijn op het plangebied. Het onderzoek van het 17de-eeuwse markizaat toont aan dat restanten van postmiddeleeuwse bebouwing mogelijk vlak onder de huidige verharding/bebouwing kan bewaard zijn. Daarnaast is het – gezien de ligging van het plangebied nabij de oudste kern van Deinze, langsheen een aloude verkeersas en binnen het grondgebied van Petegem-Binnen – niet onwaarschijnlijk dat er ook archeologische sporen van middeleeuwse sites aanwezig zouden zijn. De specifieke ligging in een bocht van de Leie kan er tevens voor gezorgd hebben dat er deze locatie aantrekkelijk was voor menselijke aanwezigheid gedurende de steentijden.

De bestaande verhardingen en gebouwen worden afgebroken, met uitzonderingen van gebouwen C en M. Gebouw C is in de noordoostelijke hoek van het terrein gelegen, gebouw M betreft de directeurswoning (Tolpoortstraat 36). De te behouden gebouwen worden intern aangepast, zonder substantiële bijkomende bodemingrepen binnen de footprint van deze gebouwen. Er worden 3 nieuwe, losstaande woontorens opgetrokken, van meerdere verdiepingen hoog: gebouw A-B in de noordwestelijke hoek, gebouw L in de zuidwestelijke hoek en gebouw K meer centraal op het terrein. De gebouwen worden ondergronds verbonden door een grote parkeergarage (2447m²) met bijhorende technische ruimtes, bergingen en fietsenstallingen, die 1 niveau diep (ca. 3,5m onder het huidige maaiveld) wordt uitgegraven. De overige ruimte binnen het plangebied die niet binnen de footprint van de woontorens, de parkeergarage en de te behouden gebouwen valt, wordt bovengronds ingenomen door verhardingen en groenvoorzieningen. Er zullen grootschalige bodemingrepen plaatsvinden op een groot deel van het plangebied: sloop huidige gebouwen, opbraak verhardingen, uitgravingen voor saneringen, uitgraving voor de parkeergarage, omgevingsaanleg, werfverkeer.

Het plangebied kent gezien zijn ligging in de middeleeuwse stadskern van Petegem-Binnen, vlakbij het markizaat en langs de Leie, een eerder hoge archeologische verwachting. Het valt echter te veronderstellen dat de huidige invulling van het plangebied als bedrijfsterrein een bepaalde invloed zal gehad hebben op de bodem en het eventueel aanwezig archeologische bodemarchief; in welke mate dit voor een verstoring van archeologische sites heeft gezorgd, is op basis van alleen het bureauonderzoek niet vast te stellen. Ook de aan- of afwezigheid van archeologische sites kan momenteel nog niet vastgesteld. De geplande werken zijn van dergelijke diepgaande aard, dat dit zal resulteren in het vernielen van eventueel aanwezige archeologische sites. Er zal bijgevolg verder vooronderzoek dienen te gebeuren om enerzijds de graad van verstoring en anderzijds de aan- of

afwezigheid van archeologische sites vast te stellen. Dit verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, na sloop van de gebouwen en opbraak van de verharding. De zones waar een sanering dient te gebeuren, alsook de locaties van de te behouden gebouwen worden niet weerhouden voor verder vooronderzoek.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Bijkomend worden in de sleuven ter hoogte van de parkeergarage een aantal landschappelijke boringen geplaatst, om de bodemopbouw tot op de verstoringsdiepte vast te stellen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://www.google.com/maps>
- <https://www.sanderusmaps.com>
- https://search.arch.be/imageserver/topview.php?FIF=510/510_0002_000/510_0002_000_00440_000/510_0002_000_00440_000_0_0001.jp2
- https://dunsa.be/kaart_Van%20Maldeghem.html
- ENVIROSOIL, 2014, *Oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek. N.V. Dossche Mills S.A. Tolpoortstraat 40 te 9800 Deinze. Dossiernummer OVAM: 15.728.*
- VANHEE D. & DECEUNINCK M., 2011, *Archeologisch vooronderzoek Deinze Tolpoortstraat 30 & 32. 15 & 16 juli 2010 & 7 tot 30 maart 2011*, Aalter (Kale-Leie Archeologische Dienst & Fenikx bvba).

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018 (bron: geopunt.be).....	8
Figuur 2 Beeld vanaf de Tolpoortstraat, vanuit het zuiden, op de ingang tot de site 'Molens van Deinze. Links van de ingang zijn de 2 woningen te zien die deel uitmaken van het plangebied, met uiterst links de directeurswoning. De ingang tot de site behoort niet tot het plangebied, het hoge bakstenen gebouw achterin de foto wel (bron: https://www.google.com/maps).	9
Figuur 3 Achteraanzicht op de site 'Molens van Deinze' (bron: https://www.google.com/maps).	9
Figuur 4 Aanduiding van de te saneren zones en het ontwerpplan van de parkeergarage geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	10
Figuur 5 Plan bestaande toestand met aanduiding van de te slopen gebouwen (bron: initiatiefnemer).	12
Figuur 6 Uitsnede uit het masterplan met aanduiding van de ligging van de gebouwen A-B, C, K, L en M (bron: initiatiefnemer).	13
Figuur 7 Geplande werken, gelijkvloers niveau, geprojecteerd op het kadasterplan, en met aanduiding van de te saneren zones (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	14
Figuur 8 Uitsnede uit het ontwerpplan met ligging van de parkeergarage (bron: initiatiefnemer).	15
Figuur 9 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	16
Figuur 10 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	17
Figuur 11 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).....	17
Figuur 12 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..	18
Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	19
Figuur 14 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	19
Figuur 15 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	20
Figuur 16 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	21
Figuur 17 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	22
Figuur 18 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	22
Figuur 19 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	23
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Blaeu (1641-1644) met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: https://www.sanderusmaps.com). Het noorden ligt onderaan.	27
Figuur 21 Uitsnede uit de kaart van Goubet (1694) met aanduiding van het plangebied (bron: https://search.arch.be/imageserver/topview.php?FIF=510/510_0002_000/510_0002_000_00440_000/510_0002_000_00440_000_0_0001.jp2). Het noorden ligt onderaan.	28
Figuur 22 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). De projectie moet iets opschuiven naar het zuidoosten.	29
Figuur 23 Benaderende aanduiding van het plangebied op de kaart van Van Maldeghem uit 1786 bron: https://dunsa.be/ kaart_Van%20Maldeghem.html).	30
Figuur 24 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	31
Figuur 25 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).....	31
Figuur 26 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	32
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).	32

Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).	33
Figuur 29 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).	33
Figuur 30 Uitsnede uit de topografische kaart van 1966 (bron: cartesius.be en NGI).	34
Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	34
Figuur 32 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	35
Figuur 33 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	35
Figuur 34 Overzichtsfoto van het markizaat na het vooronderzoek in juli 2010 (bron: VANHEE e.a., 2011, p. 9, figuur 1). De archeologische sporen zijn bewaard net onder het maaiveld. Achter de afsluitmuur is een muur van een loods gelegen op het plangebied te zien, deze loods wordt afgebroken in het kader van de geplande werken.	37
Figuur 35 Inplantingsplan van het markizaat, de schuilkelder en de proefsleuven I en II (bron: VANHEE e.a., 2011, p. 12, figuur 4).	38
Figuur 36 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	39